

Vlaams
Parlement

stuk **751** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 27 oktober 2010 (2010-2011)

Beleidsbrief

Steden

2010-2011

ingediend door mevrouw Freya Van den Bossche,
Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie

INHOUD

Lijst met afkortingen.....	5
I. Voorwoord	7
II. Managementsamenvatting.....	9
III. Cijfers en trends, steden in Vlaanderen.....	11
Economie en werkgelegenheid, steden als motor voor duurzaam herstel? ...	14
Armoede en achterstelling; een confronterende toegenomen dualiteit.....	15
De stedeling; openheid en tolerantie als troeven	16
Cultuur en vrije tijd, de (groot)stad en de culturele en vrijetijdsdynamiek ...	16
Stedelijkheid en overheid, de stedeling treedt de overheid positief tegemoet	17
Integrale veiligheid voorop.....	17
Slimme mobiliteit	18
IV. Recente (2009 -2010) en geplande beleidsmaatregelen (2010 – 2011)	19
Strategische doelstellingen.....	19
Operationele doelstellingen	25
Operationele doelstelling 1: tegen eind 2013 is het Vlaams Stedenfonds na evaluatie en in samenspraak met de steden geactualiseerd en klaar voor implementatie door de nieuwe stadsbesturen en de VGC in de periode 2014-2019	25
Operationele doelstelling 2: het stadsvernieuwingsfonds wordt verder gezet en geoptimaliseerd.....	28
Operationele doelstelling 3: de stadsregionale samenwerking faciliteren.....	31
Operationele doelstelling 4: het Vlaamse Stedenbeleid zet de steden positief in de kijker	33
Operationele doelstelling 5: de steden maken gebruik van de stadsmonitor voor hun strategische meerjarenplanning.	35
Operationele doelstelling 6: de methodiek van de stadscontracten wordt in samenspraak met de steden uitgebreid met nieuwe sectoroverstijgende thema's en de methodiek krijgt een structurele verankering in de reguliere werking van de Vlaamse overheid.....	36
Operationele doelstelling 7: wisselwerkingen met andere beleidsvelden binnen de Vlaamse overheid opstarten en de bestaande verstevigen	40
Operationele doelstelling 8: het Vlaams Stedenbeleid beter wetenschappelijk ondersteunen.....	41
Operationele doelstelling 9: de samenwerking en het overleg met andere overheden en stakeholders intensifiëren en intern afstemmen in functie van een beter geïntegreerd en onderbouwd stedenbeleid.....	43

V. Begroting 2011	48
1. Stedenfonds	48
2. Ondersteuning van stadsvernieuwingsprojecten.....	48
2. Werkingsuitgaven Stedenbeleid.....	49
3. Studiekosten en onderzoeksopdrachten in het kader van het Stedenbeleid	50
4. Communicatie	50
5. Communicatie, vorming en sensibilisering Stedenbeleid	51
6. ‘Thuis in de Stad’-prijs.....	51
7. Subsidies voor originele en innoverende projecten in steden	52
8. Subsidie aan het Kenniscentrum Vlaamse Steden.....	52
VI. Regelgevingsagenda	54
VII. Samenvatting van geplande beleidsmaatregelen voor 2010-2011	55
Strategische doelstellingen.....	55
Moties en resoluties Vlaams Parlement	57

Lijst met afkortingen

ABB: Agentschap Binnenlands Bestuur
ADSEI: Algemene directie statistieke en economische informatie
ASO: Algemeen secundair onderwijs
ASRO: Architectuur, Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening
BBSI: Afdeling Beleid Binnenland, Steden en Inburgering
BSO: Beroepssecundair onderwijs
CEB: Council of Europe development Bank
Corve: Coördinatieceel Vlaams e-government
DuWoBo: duurzaam wonen en bouwen
EIB: Europese Investeringsbank
EU: Europese Unie
EUKN: European Urban Knowledge Network
FFEU: Financieringsfonds voor schuldafbouw en eenmalige investeringsuitgaven
IGLO: intergenerationeel project Linkeroever
INTA: International Urban Development Association
JESSICA: Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas
K.U. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven
KBO: Kruispuntbank ondernemingen
NIS: Nationaal instituut voor de statistiek
NWWZ: niet werkende werkzoekenden
OSA: Onderzoek, Stedenbouw en Architectuur
PPS: publiek-private samenwerking
RVT: Rust- en verzorgingstehuis
SBOV: Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen
SCV: socio-culturele verschuivingen in Vlaanderen
SPINDUS: Spatial Innovation, Planning, Design and User Involvement
SVR: Studiedienst Vlaamse regering
v.z.w.: vereniging zonder winstgevend doel
VAPA: Vlaams actieplan Armoede
VGC: Vlaamse Gemeenschapscommissie
VIA: Vlaanderen in actie
Vlabest: Vlaams adviesraad Bestuursaken
VLEVA: Vlaams Europees verbindingsagentschap
VRIND: Vlaamse regionale indicatoren
VRP: Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning
VUB: Vrije Universiteit Brussel
VVP: vereniging van de Vlaamse provincies
VVSG: Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WZUA: werkzoekenden met een uitkeringsaanvraag

I. Voorwoord

Na een jaar als Vlaams minister van stedenbeleid kan ik enkel zeggen: onze steden doen het goed. Prima zelfs. In onze steden gebeurt van alles. Op het stadhuis en op straat. Voortgang en vernieuwing zijn al lang geen modewoorden meer. Ze zitten in de genen van de steden. In die zin zijn ze ook aanjagers van vernieuwing voor gans Vlaanderen.

Die zin voor initiatief en daadkracht van de steden wil ik verder aanporren. Door steden ruimte en hefboomen te geven om goede oplossingen te vinden voor eigen, specifieke problemen maar ook voor gemeenschappelijk vraagstukken.

Ik denk bijvoorbeeld aan het vaak aangehaalde fenomeen van stadsvlucht. Hoewel steden de afgelopen jaren enorm hebben geïnvesteerd in betaalbaar en goed wonen en veel jonge mensen er bewust voor kiezen om te wonen in de stad, zien een aantal centrumsteden nog steeds jonge gezinnen vertrekken. Soms om persoonlijke redenen. Maar vaker luidt de reden dat ze noodgedwongen elders een woning zoeken. Waar ze met hun budget wel een goede woning vinden. Met een tuin of in een groene omgeving.

Ik wil steden blijven helpen om verder te bouwen aan hun aantrekkingskracht als woonplek, zowel voor de huidige als toekomstige inwoners. De oproep 2011 voor het stadsvernieuwingsfonds zal een nieuwe, extra impuls zijn om te werken aan een kindvriendelijke, publieke ruimte. Ook het stedenfonds is een prima instrument. In het bijzonder denk ik aan de komende visitatieronde, die de steden een forum geeft om luidop na te denken over de stad op zich, om onderling tips en succesvolle recepten uit te wisselen, maar ook om nieuwe inzichten op te doen en te komen tot een gedragen toekomstgerichte visie. In dit kader wil ik ook de nieuwe stadsmonitor vermelden, die in 2011 verschijnt en die zal helpen om een vollediger beeld te krijgen van de betaalbaarheid van de woningen.

Een aantrekkelijke stad is ook een fiscaal aantrekkelijke stad. In 2011 wil ik onderzoeken met welke concrete maatregelen dat aspect van een aantrekkelijke stad aangescherpt kan worden.

Tot slot wil ik onderstrepen dat aantrekkelijke steden de uitrusting van Vlaanderen ten goede komen. Onze steden zijn met andere woorden een zaak die de ganse Vlaamse regering aangaat, over de grenzen van de beleidsdomeinen heen. Vandaar dat ik bij de start van deze beleidsperiode het belang van afstemming met andere domeinen en met initiatieven van mijn collega's heb benadrukt.

Meer dan anderhalf miljoen Vlamingen wonen in een stad. De verscheidenheid van de stadsbevolking vertaalt zich in een diversiteit aan troeven en noden. Daarnaast zijn nog veel meer mensen aangewezen op de stad voor onder meer hun job, ontspanning, zorg en onderwijs. Investeren in steden is met andere woorden investeren in alle Vlamingen.

II. Managementsamenvatting

De stad is niet enkel de plek waar maatschappelijke vernieuwing plaatsvindt, maar is ook zelf de motor van maatschappelijke vernieuwing. De Vlaamse samenleving heeft de steden dus nodig om antwoorden te bieden op belangrijke demografische, economische en sociale ontwikkelingen en hun impact op ondermeer wonen, onderwijs, samenleven en cultuur. Het Vlaamse stedenbeleid focust op de versterking van de stad in al haar aspecten en wil een stimulans zijn voor haar rol als motor voor sociale, economische en maatschappelijke vernieuwing. Zo wil het Vlaamse stedenbeleid de lokale kansen aangrijpen en versterken, de aantrekkelijkheid van steden als woon-, werk- en leefplaats vergroten en sociale achterstelling en dualiteit terugdringen.

Een eerste spoor is de uitbouw van een horizontaal Vlaams stedenbeleid. Diverse cijfergegevens en parlementaire vragen maken duidelijk dat onze steden voor grote uitdagingen staan. Denk maar aan de groeiende vraag naar kinderopvang en plaats in het kleuter- en basisonderwijs, de leegstand van winkels in de kernstad, de dualiteit tussen de stad als plaats van werkgelegenheidscreatie en de stad als plaats van hoge werkloosheid, (on)veiligheid, fiscale draagkracht van de steden, leefbaarheid en selectieve stadsvlucht. Dat alles onderstreept het horizontale karakter van het Vlaamse stedenbeleid. Het is een beleid dat het best gedragen wordt door de voltallige Vlaamse Regering en haar administratie en in partnerschap vorm krijgt. Afstemming met andere beleidsdomeinen is dan ook sinds de aanvang van de beleidsperiode een belangrijk aandachtspunt. Voorbeelden van initiatieven van collega-ministers die een impact hebben op het Vlaamse stedenbeleid zijn o.a. de interne staatsvorming, de planlastvermindering, het decreet buitenschoolse opvang, het jeugdwerkbeleidsplan, de taskforce voor Brussel, de implementatie van de aanbevelingen van de commissies Sauwens en Bercx, het Vlaams actieplan Armoede, de opmaak van een nieuw Vlaams mobiliteitsplan, de toekomst van het huidige Europees Cohesiebeleid 2007-2013.

Het tweede spoor is de ondersteuning van de steden, via specifieke programma's. Dat wordt weleens het vertikaal stedenbeleid genoemd. Het voorbije werkjaar werden de instrumenten van het stedenbeleid samen met de steden geëvalueerd, vereenvoudigd en meer performant gemaakt. In dat kader werd een grote stap voorwaarts gezet met de beslissing om het stadsvernieuwingsfonds jaarlijks te organiseren. Vanaf 2010 voorziet de begroting jaarlijks 12,5 miljoen euro voor stadsvernieuwingsprojecten. Voortaan kunnen de steden ook zelf een conceptsubsidie vragen, waardoor ze niet langer noodgedwongen en vaak te vroeg moeten mikken op de grote investeringssubsidie van het fonds. Door deze maatregelen kunnen steden voortaan op hun eigen ritme een kwalitatief sterk project indienen. Wat het stedenfonds betreft, worden de huidige convenanten 2008-2013 met de steden voortgezet. De decretaal voorziene groeiwoet van 3,5% blijft onverminderd van toepassing.

In 2011 komt er opnieuw een visitatieronde in de centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. De vorige ronde dateert van 2005. Tegen eind 2011 krijgt de Vlaamse regering en het parlement het eindrapport.

Centraal in de nieuwe visitatie is het debat over de stad, het instrument Stedenfonds en het Vlaamse Stedenbeleid in het algemeen. Kortom, leren van elkaar in een open sfeer.

Voor 2011 staan volgende acties op de agenda :

- De voortzetting en tussentijdse evaluatie van de stadscontracten 2008-2012. In dat kader dient opgemerkt dat de selectie van twee accountmanagers voor de stadcontracten en de stadsvernieuwingsprojecten de realisatie is van een belangrijke aanbeveling. Hoewel ze het aanspreekpunt zijn voor alle steden, zullen ze zich vooral richten op de kleinere centrumsteden.
- Wegens succes wordt de Masterclass Stadsontwikkeling in 2011 herhaald en zelfs uitgebreid met 2 dagen. De formule blijft grotendeels behouden, maar voorziet nu een modulair aanbod. Daardoor

zullen ook kleinere centrumsteden gemakkelijker kunnen deelnemen aan de Masterclass. Deze maatregel geeft de ambitie van capacitybuilding in de steden vorm.

- In december 2009 is 9e “Thuis in de Stad” prijs toegekend. De 10de Thuis in de stadprijs wordt een bijzondere editie, waarbij 10 jaar investeren in stadsontwikkeling centraal staat. Een publicatie zal alle winnende projecten bundelen.
- Wat overleg met stakeholders betreft, staat eind 2010 een eerste overleg met vertegenwoordigers van de armenverenigingen op de agenda, wat past binnen de afspraken van het Vlaams Actieplan Armoede (actiefiche Verticaal Permanent Armoedeoverleg). Voor 2011 wordt conform de VIA afspraken een rondetafel over het Vlaams stedenbeleid georganiseerd. Het centrale thema en het programma wordt in samenspraak met de steden gekozen.
- De samenwerking met de interlokale vereniging Kenniscentrum Vlaamse Steden wordt voortgezet. Extra aandacht gaat naar de opbouw van een gemeenschappelijk onderzoeksprogramma. Voorts worden ze nauw betrokken bij het stadscontract, de Visitatiecommissie voor het Stedenfonds en de nieuwe of vierde editie van de Stadsmonitor.
- De publicatie van de vierde Stadsmonitor eind 2011 zal samen met het eindrapport van de Visitatiecommissie tot de hoogtepunten van het werkingsjaar behoren. De indicatorenset van de Stadsmonitor werd dit jaar door de steden en een panel van experts geëvalueerd waaruit een pak nieuwe voorstellen voortkwamen. De resultaten ervan komen in de nieuwe editie ruimschoots aan bod. Bovendien zal op basis van de tweede survey Stadsmonitor, vergelijkbaarheid met vorige editie mogelijk zijn.
- De voorbereiding van het Belgisch EU-voorzitterschap met de multilevel-conferentie over “Nieuwe methoden voor een strategie van geïntegreerde stadsontwikkeling op alle bestuursniveaus” en de EU-bijeenkomst van de Directeurs-Generaal voor stedelijke ontwikkeling als hoogtepunten. Op deze bijeenkomst kan het Vlaams stedenbeleid aansluiting vinden met de lopende agenda van het EU-triovoorzitterschap en het Pools EU-voorzitterschap in het najaar van 2011 voor te bereiden, waar Vlaanderen namens België het woordvoederschap inzake stedenbeleid op zich zal nemen.
- Een tot op heden onbekende factor is de toekomst van het federaal Grootstedenbeleid. Dit debat zal nauwgezet worden opgevolgd. Een overdracht van de bevoegdheden én de middelen naar het Vlaams stedenbeleid is gewenst.

Hieruit blijkt dat 2011 een belangrijk jaar wordt voor het Vlaams stedenbeleid. Met de publicatie van de stadsmonitor en het Visitatierapport worden bouwstenen gelegd voor het politieke debat 2012 over het vervolg van o.a. het stedenfonds.

III. Cijfers en trends, steden in Vlaanderen

Een grondige update van de omgevingsanalyse uit de beleidsnota is hier niet aan de orde. Zonder een exhaustief verhaal te willen schrijven, wordt de omgevingsanalyse uit de beleidsnota aangevuld met enkele relevante trends en ontwikkelingen. In de volgende beleidsbrief zullen de indicatoren uit de beleidsnota “duurzame en creatieve steden” ingevuld worden. Deze tussentijdse leerevaluatie kan dan input leveren voor de tweede helft van de beleidsperiode.

Momenteel bereidt het team Stedenbeleid in samenwerking met de Studiedienst van de Vlaamse Regering en de Stadsmonitor 2011 voor. Deze versie 2011 (publicatie eind 2011) zal de leefbaarheid van de steden op tal van aspecten in kaart brengen en zo belangrijke input geven voor het lokale en Vlaamse stedenbeleid. De nieuwe editie van de Stadsmonitor 2011 zal meer dan 130 indicatoren bevatten, waaronder een aantal nieuw ontwikkelde pistes over domeinen waarover tot nu weinig stadsspecifieke informatie voor handen is. Voor duurzaam wonen gaat het bijvoorbeeld om kwaliteits-, comfort- en energiezuinige aspecten, de betaalbaarheid van woningen, mogelijke verhuisbeslissingen, en dergelijke. Tegen eind 2011 is een grondige analyse van de staat van de steden klaar. Bovendien zal aan de hand van een leefsituatie-index dieper ingegaan worden op de concrete leefomstandigheden van de stadsinwoner.

Eind 2009 stelde de Studiedienst van de Vlaamse Regering, met steun van het team stedenbeleid, het eerste analyseboek ‘De stad maakt het verschil’ voor. Dat vrijwel alle analyses in deze publicatie zijn uitgevoerd op de data van de Stadsmonitor onderstreept het onmiskenbare belang van deze monitor. Deze publicatie schetst een aantal uitdagingen voor het Vlaamse stedenbeleid. Vanuit diverse invalshoeken en thematieken werd onderzocht in welke mate de stad er toe doet.

In wat volgt worden de belangrijkste vaststellingen uit dit SVR rapport, toegelicht aan de hand van een cijfermatig overzicht. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van zowel de Stadsmonitor 2008, de SVR studie 2010 ‘De stad maakt het verschil’, de stedenfondsrapportage up date 2010, als het VRIND rapport 2010. Samen bieden ze de centrumsteden een schat aan informatie en hulp om hun beleidsvisie te ontwikkelen en strategische keuzes verder uit te tekenen.

Demografische evoluties in de steden: vergroening, verkleuring, en vergrijzing als uitdagingen

De steden kennen een pallet van veranderde leefvormen, gekoppeld aan een aantal demografische evoluties (vergrijzing, vergroening, gezinsverdunning). De steden tellen in vergelijking met de rest van Vlaanderen verhoudingsgewijs meer alleenwonenden, ongehuwd samenwonenden, ongehuwde ouders en eenoudergezinnen. Deze leefvormen hebben zich het jongste decennium nog verder doorgezet, tussen de steden onderling zijn er opmerkelijke verschillen.

Een andere demografische trend is de toename van de etnisch-culturele diversiteit. Etnisch culturele diversiteit blijkt een invloed uit te oefenen op de sociale samenhang in onze steden en buurten. Wie niet met vreemdelingen te maken heeft, reageert negatiever en angstiger. Hoe stedelijker, hoe toleranter de bevolking zich opstelt tegenover allochtonen (SVR-rapport ‘De stad maakt het verschil, 2010’)

Deze demografische trends hebben een weerslag op verschillende beleidsdomeinen die verder in deze nota aan bod komen. Jammer genoeg zijn er sinds de Beleidsnota “Duurzame en Creatieve steden” geen nieuwe migratiecijfers beschikbaar. De laatste migratiecijfers van de federale Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI, het voormalige NIS) dateren van 2007. Dat brengt met zich mee dat tal van studies noodgedwongen werken met verouderde cijfers, wat de beleidsrelevantie niet altijd te goede komt. Gelukkig investeren de steden zelf meer en meer in de uitbouw van databanken en publiceren eigen onderzoeken. Daarnaast werkt de Studiedienst van de Vlaamse Regering momenteel aan bevolkingsprognoses voor de periode 1/1/2008 tot en met 1/1/2030. De resultaten worden verwacht begin

2011. Naast bevolkingsprognoses (aantallen inwoners naar leeftijd en geslacht) zullen ook huishoudenprognoses (aantal huishoudens naar huishoudgrootte) worden berekend volgens twee scenario's: sterke en zwakke gezinsverduunning. De toevoeging van een extra luik rond de impact van de demografische veranderingen op voorzieningen en beleidsdomeinen zou een meerwaarde zijn voor de 13 centrumsteden.

De gemiddelde omvang van een **huishouden** is in de centrumsteden en de grootsteden kleiner dan in heel Vlaanderen. Het grootste aandeel alleenstaanden woont in de grootsteden en de centrumsteden. Bijna één op vijf inwoners is alleenstaand, in Brussel is dit bijna één op vier inwoners.

Het aandeel min 20-jarigen is de afgelopen jaren enkel in de grootsteden en het strategisch gebied rond Brussel gegroeid. De “veroudering binnen de veroudering” of interne vergrijzing duidt op de mate waarin de oude bevolking zorgbehoevendheid wordt. De interne vergrijzing is sinds 2001 het sterkst gevorderd in de Vlaamse groot- en centrumsteden en in Brussel (VRIND, 2010).

Dankzij een sterke natuurlijke aangroei en de instroom van gezinnen, jongvolwassen en medioren zitten de meeste steden sinds 2001 duidelijk in een opwaartse beweging. Daarbij wordt geen rekening gehouden met stadsinwoners die er niet geregistreerd zijn. Kortom, van krimpende steden is geen sprake.

Betekent dit dat er geen problemen zijn? In de beleidsnota Duurzame en Creatieve Steden staat dat tot en met 2007 het **migratiepatroon** van de jonge gezinnen en hun kinderen een duidelijke suburbanisatiebeweging vertoont. Volgens het steunpunt Ruimte en Wonen beperkt de suburbanisatie van de selectieve stadsvlucht van jonge gezinnen zich niet tot de stadsrand, maar trekt die verder richting platteland. Dat is niet alleen is dat nefast voor de schaarse open ruimte en voor de mobiliteit van de buitengebieden, het kan ook de sociale en economische draagkracht van de steden verzwakken.

Uit de recentere databanken van Antwerpen en Gent blijkt dat er nog steeds selectieve stadsvlucht is, maar dat het wel afneemt.

De fixatie op migratiesaldi op jaarbasis kan leiden tot verkeerde beleidsconclusies, omdat er voorbij wordt gegaan aan de interne demografische dynamiek (gezinsvorming, geboorten, blijfkansen van jonge cohorten binnen de stad). Dat blijkt uit de studie ‘stadsvlucht of jong demografisch surplus’ van de stad Antwerpen (08/02/210) en de Gentse Migratienota 2008 (DIV).

De huidige leeftijdspecifieke migratiesaldi om de ‘selectieve’ stadsvlucht indicatief te meten, is bovendien geen indicatie van de mate waarin steden erin slagen om de positieve saldi van jonge cohortes na verloop van tijd en na hun gezinsvorming te behouden.

De migratiecijfers (stadmonitor 1997-2006, studie van Gent - Migratienota 2008 DIV) geven aan dat er nog steeds meer jonge Belgische gezinnen de stad verlaten dan dat er zich komen vestigen.

Voorbeeld Antwerpen	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
saldi 0-9 & 30-39 jarige Belgen	-1606	-1565	-1857	-2083	-2796	-2484	-2778	-2304	-1840

Maar, hierbij is er geen oog voor de enorme toestroom van jongvolwassenen die zich in de steden komt vestigen. Dit blijkt zowel uit onze studie, als uit de studie van Gent (zie fig 29 migratienota) en Antwerpen. Dit gaat niet om studenten, maar om jongvolwassenen die hun domicilie vestigen in de stad.

Een deel van die jongvolwassenen blijft ook in de stad wonen. Daarom brengen de leeftijdspecifieke migratiesaldi die momenteel gebruikt worden om de 'selectieve' stadsvlucht indicatief te meten, niet in beeld in welke mate de stad erin slaagt om de positieve saldi van jonge cohortes na verloop van tijd en na hun gezinsvorming te behouden. De bevolkingsopbouw van jonge gezinnen in de stad wordt voor een deel gevormd door een jong demografisch surplus dat in de stad blijft wonen. Van het positieve saldo van jongeren dat zich in de stad komt vestigen, blijft na een doorlooptijd van 10 jaar ongeveer de helft in de vorm van een gezin met kinderen wonen. Dit percentage is niet terug te vinden in de migratiecijfers. Het negatief leeftijdspecifieke migratiesaldo (van gezinnen met kinderen) is intrinsiek verbonden met het positieve saldo van aankomsten van jongeren in de cohorte van 10 jaar geleden. De instroom van gezinnen met kinderen zou vrij hoog moeten zijn om jaarspecifiek de gezinnen met kinderen die de stad verlaten van dit (positieve cohorte van jongeren 10 jaar ervoor) te kunnen compenseren. De jongvolwassenen die in de stad zijn blijven wonen als gezin vind men niet terug in de migratiecijfers, diegene die de stad verlaten wel.

Daarnaast moet opgelet worden het 'migratiesaldo' en 'vertrekkers' niet door elkaar te halen. Voor Antwerpen is het niet zo dat 1000 tot 4000 mensen de stad ontvluchten. Dat is een netto saldo dat in Antwerpen het resultaat is van 13.189 instromers en 16.293 vertrekkers. Naast de beslissers om de stad te verlaten zijn er ook beslissers om naar de stad te komen wonen, dit zijn niet uitsluitend jongeren van 18-26 jaar. Voor die leeftijdsgroep is het saldo evenwel positief. Bovendien dienen we wel op te letten met deze saldi indien we ze naar nationaliteit indelen: Indelen naar nationaliteit leidt tot grote fouten. Tijdens hun verblijf in Antwerpen, zijn er mensen die van een vreemde naar een Belgische nationaliteit veranderen. Wanneer ze de stad binnenkomen tellen ze dus niet positief mee voor het verhuissaldo van Belgen. Maar wanneer ze de stad verlaten, tellen ze wel negatief mee voor dit saldo.

Het aandeel jonge gezinnen in Antwerpen en Gent ligt ook boven het Vlaams gemiddelde (externe migratie en sterke natuurlijke groei bepalen dit mee).

Een aantrekkelijk woonklimaat, een cruciale randvoorwaarde voor de leefbaarheid van de stad

Dat een aantrekkelijk woonklimaat een belangrijke randvoorwaarde is voor de leefbaarheid van de stad blijkt uit een studie Ruimtelijke verschillen in subjectieve beleving over kwaliteit van de publieke ruimte (SVR-rapport 'De stad maakt het verschil, 2010').

Naast betaalbaarheid en kwaliteit van de woning, staat een aantrekkelijke woonomgeving als belangrijke randvoorwaarde voor de leefbaarheid van de stad. Het zijn vooral aspecten van kwaliteit van de publieke ruimte die in sommige centrumsteden onvoldoende aansluiten bij het beeld dat mensen hebben van een vitale, aantrekkelijke stad. Bij het verklaren van aspecten van kwaliteit van publieke ruimte (aanleg straten&pleinen, uitstraling binnenstad, netheid buurt&stad, parken, groenindruk) speelt de stad en de buurt waar je woont eerder een rol dan wie je bent.

Het effect van de stad als woonplaats is er ook bij het beoordelen van voorzieningen op stads- en buurtniveau, maar het relatieve belang van de woonplaats is een pak kleiner da, bij het verklaren van percepties van publieke ruimte (SVR-rapport 'De stad maakt het verschil, 2010').

De Stadsmonitor 2011 zal extra aandacht schenken aan gegevensverzameling over "wonen in de steden". Sinds 2001 heeft de federale overheid geen socio-economische enquête meer uitgevoerd. Tot nu toe is er geen accuraat cijfermateriaal rond woningkwaliteit, woningcomfort, en betaalbaarheid. De survey Stadsmonitor zal gegevens verzamelen rond woningkwaliteit, woningcomfort, betaalbaarheid en duurzaamheid van de woning. Daarnaast gaat opnieuw veel aandacht naar de kwaliteit van de woonomgeving.

Een kleine tot middelgrote woning is tussen 2000 en 2009 in Vlaanderen ongeveer verdubbeld in **prijs**. In de grootsteden is de prijsstijging nog iets sterker dan in de overige centrumsteden en de rest van Vlaanderen. Voor appartementen geldt net het omgekeerde. In de grootsteden betaal je gemiddeld minder voor een appartement dan in de centrumsteden. Tussen 2008 en 2009 is de woningprijs quasi stabiel. De appartementsprijs kent een minder sterke stijging in de appartementsprijs (VRIND, 2010).

De **betaalbaarheid** van een woning blijft een cruciale uitdaging, gezien het mediaaninkomen de laatste 10 jaar slechts beperkt is toegenomen terwijl de huizen- en appartementsprijzen verdubbeld zijn.

In 2009 heeft de overheid in totaal 40.838 **bouwvergunningen** verleend in het Vlaamse Gewest. Iets meer dan 80% van de bouwvergunningen waren van residentiële aard. Dit aantal neemt toe terwijl dat van de niet-residentiële afneemt. In de grootsteden is er het minst residentiële nieuwbouw; die komt het meest voor in de landelijke gemeenten. In stedelijke gebieden is er meer renovatie. Afgelopen jaren is het aantal vergunningen voor residentiële renovatie fors toegenomen, zowel in de stedelijke als in de landelijke gebieden.

Binnen de residentiële nieuwbouw vertoont de verhouding tussen het aantal flats en het aantal eengezinswoningen grote verschillen naargelang de verstedelijkingsgraad. In de centrumsteden en de grootsteden domineren de appartementen. Op het platteland gaan nieuwbouwvergunningen voor meer dan de helft naar eengezinswoningen (VRIND, 2010).

Economie en werkgelegenheid, steden als motor voor duurzaam herstel?

Met de **jobratio**, dit is het aantal jobs ten opzichte van het aantal inwoners op arbeidsleeftijd, onderscheiden de groot-, de centrumsteden en Brussel zich wellicht het sterkst van de overige gebieden. Het jobaanbod loopt op tot meer dan een derde van het totaal aantal jobs in Vlaanderen. Uitgedrukt in een jobratio, bedraagt dit voor Brussel 100 jobs, de grootsteden 97 jobs en voor de centrumsteden 95 jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd (VRIND, 2010). Wegens een breuk in de tijdreeks zijn er slechts cijfers voor drie meetpunten. Ten opzichte van 2006 is de jobratio in 2008 stabiel gebleven.

Van meer dan 4 miljoen Vlamingen op arbeidsleeftijd zijn er 2,9 miljoen ook effectief aan het werk. Dit komt neer op een **werkzaamheidsgraad** van 66,6%. In de grootsteden en de centrumsteden daalt de werkzaamheidsgraad naar gemiddeld 63%. T.o.v. 2003 is de werkzaamheidsgraad gestegen, gemiddeld met 2 procentpunten in de centrumsteden, deze stijging zette zich de afgelopen jaren evenwel ook in Vlaanderen door.

Een lagere werkzaamheidsgraad gaat doorgaans samen met een hogere **werkloosheidsgraad**. De arbeidsmarktparadox, waar hoge werkgelegenheid en hoge werkloosheid synchroon voorkomen, is uitgesproken aanwezig in de centrumsteden (VRIND, 2010). Zo werden in de grootsteden de hoogste werkloosheidsgraden genoteerd (11,2%) in 2008. Ook de centrumsteden kennen een hoge werkloosheidsgraad (6,9%). Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest combineert een hoge werkloosheidsgraad (21%) met een lagere werkzaamheidsgraad (50%). Onder invloed van de economische recessie groeit in 2009 het aantal nieuwe werklozen aan, gemiddeld stijgt, ten opzichte van 2008, het aantal niet werkenden werkzoekenden met een kwart, eind december 2009 telde Vlaanderen 23,8% meer werkzoekenden dan het jaar voordien. De voorbije maanden liep het stijgingsritme gestaag terug en komt eind juli 2010 uit op een stijging van 2,5% t.o.v. juli 2009. In de meeste centrumsteden is er een lichte stijging of stagnatie van de werkloosheidsgraad. De variatie binnen de 13 centrumsteden is groot, (bv van 6,8% (Brugge) tot 16% (Antwerpen) anno augustus 2010). In tijden van economische recessie blijven doelgroepen van NWWZ kwetsbaar.

Armoede en achterstelling; een confronterende toegenomen dualiteit

Financiële armoede hangt eerder samen met je leefvorm dan met de plaats waar je woont.

Financiële armoede hangt zeer nauw samen met het leefvormtype: vooral alleenwonenden en alleenstaande ouders kennen meer armoede dan paren met of zonder kinderen.

Aan wie in armoede leeft, gaan heel wat kansen voorbij. Armoede is een structureel probleem met vele facetten, armoedebestrijding kan dan ook maar effectief zijn met structurele maatregelen in vele beleidsdomeinen (SVR-rapport 'De stad maakt het verschil, 2010').

Zonder afbreuk te willen doen aan de vele vormen van uitsluiting die armoede kenmerken, wordt hier voornamelijk stilgestaan bij de mate van materiële armoede en inkomensongelijkheid.

De kloof tussen de hogere en de lagere **inkomens** is er de voorbije jaren nog toegenomen. Het gemiddelde fiscaal inkomen per inwoner ligt in de grootsteden Antwerpen en Gent duidelijk lager dan in de rest van Vlaanderen. De grootsteden tellen ook het hoogste percentage lage fiscale aangiftes. De situatie in deze steden contrasteert met deze in de grootstedelijke rand. Daar ligt het gemiddelde inkomen een vijfde hoger, met heel wat minder lage fiscale aangiftes maar bijna dubbel zoveel hoge aangiftes. De voorbije decennium jaren is het verschil tussen de grootsteden en de rand er alleen maar groter op geworden. Het gemiddeld inkomen in Brussel ligt nog duidelijk lager dan in Gent en Antwerpen. Het aantal lage fiscale inkomens loopt in Brussel op tot een kwart (VRIND, 2010). Het inkomen zegt op zich weinig over de welvaartverdeling. Om inzicht te krijgen in de armoedesituatie wordt de armoededrempel gebruikt. Die is gebaseerd op de veronderstelling dat mensen die moeten rondkomen met een inkomen dat lager ligt dan 60% van het mediaaninkomen een verhoogd risico op armoede lopen. Concreet lag die drempel in 2007 op 11.085 euro per jaar of 932 euro per maand voor een alleenstaande. 13,4% van de Vlaamse bevolking beschikten in 2007 over een inkomen onder deze drempel. In een stedelijke context loopt dit aandeel op tot 14,6%, daarbuiten tot 12% (SILC, Statistics on Income and Living Conditions survey, 2007).

Het aantal kinderen dat geboren wordt in een kansarm gezin ligt in de grootsteden hoger dan in de andere steden en gemeenten. Ook in de centrumsteden en de iets grotere provinciale steden ligt het aandeel hoger. De evolutie van de jongste jaren geeft aan dat er meer kansarmoede is in de grootsteden terwijl het in de rest van Vlaanderen gestagneerd is.

De grootsteden Antwerpen en Gent tellen in verhouding ook meer leefloners: bijna 10 keer meer dan in plattelandsgemeenten, die het laagste **aandeel leefloners** kennen. De aandelen blijven de jongste jaren – tot voor de economische en financiële crisis – vrij stabiel. In de steden maken in verhouding ook meer mensen gebruik van de voorkeursregeling in de ziekteverzekering. Aangezien enkel mensen met lage inkomens toegang hebben tot deze regeling, verwondert het niet dat in de grootstedelijke rand minder patiënten een beroep op deze regeling doen (VRIND, 2010).

Schoolse vertraging geeft een beeld van de achterstand die een leerling in zijn schoolloopbaan heeft opgelopen. Deze vertraging op zich is geen vorm van achterstelling, maar wijst wel op een hoger risico om vroegtijdig de schoolbanken te verlaten of een lagere eindkwalificatie te behalen wat een mogelijk maatschappelijk zwakkere positie als volwassene met zich meebrengt.

De indicator geeft aan dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn.

In Vlaanderen verlaat één op zeven leerlingen het lager onderwijs met minstens één jaar vertraging in vergelijking met zijn leeftijdsgenoten, in het secundair onderwijs is dit meer dan één op drie. In de grootsteden heeft één op vier achterstand opgelopen in het lager onderwijs en bijna één op twee van de leerlingen heeft minstens een jaar vertraging in het secundair onderwijs. De cijfers tonen weinig verandering t.o.v. het schooljaar 2003-2004. De verschillen tussen de onderwijsvormen zijn zeer groot: in het beroepsonderwijs bedraagt de schoolse vertraging het viervoudige van de vertraging in het ASO. Niet enkel de onderwijsvorm speelt een rol, stedelijkheid laat zich hier ook gelden: 80% van de BSO-leerlingen

in het Brusselse Nederlandstalige onderwijs zit minstens een jaar achterop, in Antwerpen en Gent is dat 75%, terwijl op het platteland minder dan de helft van de leerlingen vertraging oploopt (VRIND, 2010). Het aandeel leerlingen met minstens 1 jaar vertraging blijft voor de meeste onderwijsvormen stabiel doorheen de afgelopen jaren (2002-2009). Enkel voor het BSO wordt een lichte stijging (1 procentpunt) vastgesteld in het aandeel leerlingen met schoolse vertraging. Gemiddeld bedraagt dit aandeel 60% in Vlaanderen anno 2009. In de grootsteden loopt het aandeel op tot 77,59% in 2009. In de centrumsteden bedraagt dit aandeel 61% in 2009.

De stedeling; openheid en tolerantie als troeven

Maatschappelijke participatie hangt vooral samen met de sociaaldemografische kenmerken. Maatschappelijk engagement hangt dus samen met wie je bent. Bij beleidsparticipatie is er een effect van de stad waar men woont. Willen stadsbesturen inzetten op een verhoogde algemene participatie van burgers dan lijkt het toeleiden van burgers naar één participatievorm een mogelijke opstap voor bredere sociale, maatschappelijke en politieke participatie. De lokale besturen kennen nog heel wat uitdaging inzake versterking van kwaliteit van democratisch bestuur (SVR-rapport 'De stad maakt het verschil, 2010').

Stedelingen hebben niet minder sociale contacten dan niet-stedelingen. In de grootsteden praat men iets minder met zijn burens en heeft men iets minder contact met familieleden buiten het gezin. (Grootstedelingen hebben wel meer contact met vrienden. Er zijn geen significante verschillen doorheen de tijd.

Verstedelijking zorgt voor een lagere betrokkenheid bij het verenigingsleven. Dit is minder het geval voor het vrijwilligerswerk en de informele hulp. Stedelingen verzorgen niet minder dan niet-stedelingen zieke, gehandicapte of bejaarde personen. Ook de informele opvang van kinderen ligt er niet significant lager. Hulporganisaties en andere organisaties kunnen voor financiële steun iets gemakkelijker terecht bij grootstedelingen. Een index van maatschappelijke en politieke betrokkenheid laat zien dat verstedelijking de maatschappelijke en politieke betrokkenheid eerder bevordert dan afremt (VRIND, 2010).

Etnisch culturele diversiteit blijkt een invloed uit te oefenen op de sociale samenhang in onze steden en buurten. Wie niet met vreemdelingen te maken heeft, reageert negatiever en angstiger. Hoe stedelijker, hoe toleranter de bevolking zich opstelt tegenover allochtonen (SVR-rapport 'De stad maakt het verschil, 2010')

De jaarlijkse enquête (SCV-survey 2009) van de Studiedienst van de Vlaamse Regering geeft aan dat stedelingen minder problemen hebben met een lesbisch of homokoppel of een Marokkaans of Turks gezin als buur.. Grootstedelingen vinden ook minder dat etnische herkomst een rol mag spelen bij ontslag of promotie van werknemers. De verschillen in verstedelijgingsgraad blijven courant doorheen de tijd.

Cultuur en vrije tijd, de (groot)stad en de culturele en vrijetijdsdynamiek

Steden zijn altijd plaatsen en aantrekkingspolen van bruisende activiteit en creativiteit geweest. Het aanbod aan cultuur en vrije tijd ligt in de grootsteden en de centrumsteden meer dan dubbel zo hoog als in de rest van Vlaanderen. Dit geeft aan dat deze steden hun rol als aanbieder van een brede waaier aan culturele en vrijetijdsactiviteiten waar maken. De data komen uit de UiT-databank, die alle activiteiten en evenementen centraliseert en verspreidt. In 2009 telde de databank bijna 70.000 initiatieven, goed voor iets meer dan 11 activiteiten per 1.000 inwoners (door een nieuwe meetmethode is momenteel geen vergelijking mogelijk, in 2010 volgt tweede meetpunt).

Grootstedelingen laten zich opmerken door hun hogere culturele participatie. Zij gaan meer naar dansvoorstellingen, musea en concerten. Hun bibliotheekbezoek ligt ook hoger. Het effect van stedelijkheid speelt minder in de centrumsteden. Het participatiepatroon in deze steden sluit nauwer aan bij het Vlaamse gemiddelde. Wat sportieve activiteiten betreft doet verstedelijking er niet toe. Ongeveer de helft van de Vlamingen zegt een sport te beoefenen. In de steden ligt dit niet opvallend hoger of lager dan in de rest van Vlaanderen (VRIND, 2010).

Een aantal modules in de nieuwe survey Stadsmonitor 2011 over cultuur-, sportparticipatie en tevredenheid over vrijetijdsvoorzieningen, zullen toelaten om evolutie in beeld te brengen.

Stedelijkheid en overheid, de stedeling treedt de overheid positief tegemoet

In Vlaanderen is het wantrouwen van de bevolking tegenover de overheid in het algemeen groter dan het vertrouwen¹. In de lente van 2009 valt op dat het – weliswaar lage – vertrouwen in de overheid in de grootsteden significant hoger ligt dan elders in Vlaanderen. Ook op het vlak van klantvriendelijkheid van overheidsdiensten scoren de grootsteden beter. In beide gevallen zijn er lagere scores voor de centrumsteden en de stedelijke rand. In beide gevallen tonen de centrumsteden en de stedelijke rand lagere scores. De bevolking is over het algemeen niet zo tevreden over de informatie die de overheden in Vlaanderen verstrekken². Gezien de omvang en de complexiteit van overheidsbeslissingen in een stedelijke context, lijkt het logisch dat de ontevredenheid toeneemt met de verstedelijking. Dat klopt niet. Grootstedelingen zijn over de ganse lijn juist iets positiever. Het zijn net de inwoners van kleinere steden die kritischer reageren. Zij vinden meer dan anderen dat ze onvoldoende informatie krijgen en hebben ook iets meer twijfels over de betrouwbaarheid en de correctheid van deze informatie (VRIND, 2010). Ten opzichte van 2006 lijkt er een lichte verbetering wat betreft de perceptie van overheidsinformatie, dit ongeacht verstedelijkingsgraad.

Integrale veiligheid voorop

Een verdere versterking van aantrekkelijke, duurzame, leefbare steden is een belangrijke beleidspunt. Een klimaat van integrale veiligheid is hierbij essentieel.

De jongste federale Veiligheidsmonitor (2008-2009) geeft aan dat mensen 2 situaties meer problematisch ervaren dan 15 andere: onaangepaste snelheid in het verkeer en woninginbraak. Meer dan de helft van de Vlamingen ervaart onaangepaste snelheid in het verkeer (61%) als een buurtprobleem, bijna de helft van de inwoners ervaart woninginbraak (46%) als een buurtprobleem. Agressief verkeersgedrag komt op de derde plaats, 40% van de Vlamingen ervaart dit als een probleem in de buurt. Tegenover 2006 worden onder meer onaangepaste snelheid in het verkeer (van 61% naar 65%) en rommel op straat (van 42% naar 45%) in 2008 meer als een probleem ervaren. Het merendeel van de buurtproblemen kent echter een daling in 2008, de grootste daling vindt plaats bij agressief verkeersgedrag (van 54% naar 45% in 2008).

Het aandeel inwoners dat onaangepaste snelheid van het verkeer als buurtprobleem ervaart, is overal in Vlaanderen, ongeacht de verstedelijkingsgraad, ongeveer even groot. De buurtproblemen woninginbraken en agressief verkeersgedrag vormen een groter buurtprobleem in Brussel dan in Vlaanderen.

Het aandeel inwoners dat vaak of altijd een onveiligheidsgevoel ervaart is het grootst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (13,2%). In de centrumsteden (7,8%) is het onveiligheidsgevoel groter dan in de meer rurale gemeenten (6,2%). In 2006 voelde 9% van de burgers zich altijd of vaak onveilig, in 2008 is

---

¹ SCV-survey 2009

² SCV-survey 2009

dit nog lichtjes gedaald naar 8%. Deze daling situeert zich voornamelijk in het Brussels Hoofdstedelijk gewest, maar Vlamingen blijven zich doorheen de jaren veiliger voelen.

Het onveiligheidsgevoel is ook meetbaar via mijddedrag. Zo geeft 8% van de Vlamingen aan altijd of vaak bepaalde plaatsen in de eigen gemeente te mijden. De verstedelijkingsgraad neemt recht evenredig toe met het mijddedrag. Het mijddedrag is in 2008 lichtjes gedaald.

Acht op tien inwoners uit de centrumsteden vindt hun buurt verzorgd, in Brussel zijn dit zeven op tien inwoners. In de meer rurale gemeenten loopt dit aandeel op tot 90% (Veiligheidsmonitor, 2008).

Veiligheid is een belangrijk aspect van leefbaarheid. Om over accuraat datamateriaal te beschikken tegen eind 2011 zal in de survey Stadsmonitor 2011 een vragenmodule opgenomen worden rond buurtproblemen en de notie veiligheid. Er zal gepeild worden naar het veiligheidsgevoel en de mate waarin bepaalde criminaliteitsvormen ervaren worden op buurtniveau. Dit in combinatie met andere buurtproblemen. De gegevens zullen toelaten om op stadsniveau een subjectief veiligheidsprofiel te schetsen. Deze gegevens zullen samen met de objectieve cijfers een integraal overzicht geven van het domein veiligheidszorg.

Slimme mobiliteit

De nabijheid van voorzieningen draagt bij tot een kwalitatieve woon- en leefomgeving. De aanwezigheid van voorzieningen wordt in de Stadsmonitor via GIS toepassing in beeld gebracht. Dat zegt echter enkel iets over de bereikbaarheid, maar , niet hoe de bewoners de bereikbaarheid ervaren en wat ze van de beschikbaarheid en de kwaliteit ervan vinden. Het Onderzoek Verplaatsingsgedrag Vlaanderen biedt daarover geen stadsspecifieke gegevens. In de survey Stadsmonitor wordt verplaatsingsgedrag en tevredenheid over openbaar vervoer bevraagd. Hieruit blijkt dat de auto regeert, zowel voor woon-werk/school verplaatsingen als voor verplaatsingen in de vrije tijd. Bijna één op twee respondenten gebruikt de wagen in de centrumsteden. Eén op vijf inwoners gebruikt het openbaar vervoer. De grootsteden scoren hier best. Eén op drie inwoners gebruikt de fiets in de vrije tijd, een kwart van de inwoners gebruikt de fiets in het kader van woon-werk/school verplaatsingen. Eén op drie inwoners verplaats zich in de vrije tijd te voet, slechts één op tien doet dit voor de woon-werk/schoolverplaatsingen. Gemiddeld drie kwart van de inwoners is tevreden over de aanwezigheid van haltes voor openbaar vervoer in de steden.

Omdat deze informatie een nog te gefragmenteerd zicht geeft op de mobiliteit van de stadsbewoners, zal de vragenmodule in de survey Stadsmonitor 2011 licht worden uitgebreid. Wagenbezit, frequentie, gebruik en afstand tot basisvoorzieningen zullen extra analyse materiaal opleveren. Uiteraard zal evolutie mogelijk zijn voor het verplaatsingsgedrag.

IV. Recente (2009 -2010) en geplande beleidsmaatregelen (2010 – 2011)

Strategische doelstellingen

De visie voor het Vlaamse Stedenbeleid luidt “*werk maken van duurzame en creatieve steden, in een groen en dynamisch stedengewest*”. Hierbij ligt de focus op de kracht van de stad als motor van maatschappelijke, economische en culturele vernieuwing, zonder de kwetsbaarheid van de stad uit het oog te verliezen. Centraal staat het fragiele evenwicht tussen de woonfunctie en de centrumfunctie van de stad. Dat evenwicht versterken ten voordele van de leefbaarheid is cruciaal.

Deze visie is vertaald in 9 strategische doelstellingen:

1. Wonen in de stad wordt aantrekkelijker.
2. Een ruimtelijk stedelijk gebiedsbeleid ontwikkelen.
3. De steden zetten in op een open en warme samenleving.
4. De steden groeien uit tot belangrijke centra van creativiteit en ondernemerschap.
5. De steden vergroenen.
6. Naar slimme mobiliteit in de steden
7. De steden bieden meer ruimte voor inspraak en betrokkenheid van bewoners
8. Een versterkt en doeltreffend Stedenbeleid in partnerschap met steden, die goed bestuurd worden
9. Alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid ondersteunen de steden

Het Vlaamse Stedenbeleid heeft een aantal eigen hefboominstrumenten voor economische, maatschappelijke en bestuurlijke vernieuwing in de steden. Deze komen aan bod in de operationele doelstellingen.

Het Vlaamse Stedenbeleid is bovenal een horizontaal beleid, gedragen door de voltallige Vlaamse Regering en haar administratie. Het is een beleid dat de Vlaamse Regering enkel in partnerschap kan voeren. Vandaar dat bij de aanvang van de beleidsperiode veel aandacht is gegaan naar afstemming met andere domeinen.

Samen met het Kenniscentrum Vlaamse Steden werden alle beleidsnota's gescreend op het thema stedelijkheid. De resultaten hiervan zijn te vinden op de website van het Kenniscentrum Vlaamse steden en zijn dus meteen consulteerbaar voor o.a. de steden. Op die manier beschikken de steden over een vrij goed zicht wat de ambities van de vakministers t.a.v. de steden zijn. Dezelfde werkwijze geldt voor de beleidsbrieven.

VIA (Vlaanderen in Actie) is het toekomstproject van Vlaanderen. Als Vlaanderen wil uitblinken op elk maatschappelijk domein, (wetenschappelijk, economisch, ecologisch, cultureel, onderwijs, sociaal, internationaal en bestuursmatig,) is het potentieel van de steden nodig, en ook omgekeerd hebben de steden het potentieel van Vlaanderen nodig om uit te blinken. Dat is een ambitieuze doelstelling. Om die te bereiken heeft Vlaamse regering zeven doorbraken geformuleerd. Die moeten Vlaanderen tegen 2020 naar de top-vijf van de Europese regio's loodsen. Het gaat om:

1. de open ondernemer;
2. de lerende Vlaming;
3. innovatiecentrum Vlaanderen;
4. groen stedengewest;
5. slimme draaischijf Europa;
6. warme samenleving;
7. slagkrachtige overheid.

Op basis van de strategische doelstellingen uit de beleidsnota en rekening houdend met de beschikbare capaciteit van het team stedenbeleid werd uit de door de Vlaamse regering vastgelegde VIA-sleutelprojecten een selectie gemaakt. In de volgende paragrafen worden de voor het stedenbeleid cruciale VIA-sleutelprojecten opgesomd.

1. Wonen in de stad wordt aantrekkelijker.

De instrumenten van het stedenbeleid, zoals het stedenfonds en de stadsvernieuwing ,dragen bij tot aantrekkelijkere steden op het vlak van wonen. Deze instrumenten zijn dan ook sleutelprojecten in het kader van VIA. Daarnaast dragen ook de sleutelprojecten vanuit duurzame ontwikkeling daartoe bij. Dit gebeurt met de “structurele ondersteuning van de transitienetwerken Duurzaam Wonen en Bouwen” (DuWoBo) en “de proefprojecten duurzame wijken”. Met de transitienetwerken DuWoBo wil de Vlaamse regering doorbraken realiseren om tot een duurzaam bouw- en woonsysteem te komen. Het proces kan rekenen op een maatschappelijk draagvlak en de betrokkenheid van uiteenlopende instellingen, organisaties en overheden: kenniscentra, federaties, ngo’s, bedrijven, provincies, steden en gemeenten. De proefprojecten “duurzame wijken” zetten die opgebouwde kennis om in de praktijk. Jaarlijks worden twee nieuwe voorbeeldprojecten rond duurzame wijken opgezet. Stadsvernieuwing en duurzame wijken versterken ook elkaar. Zo blijft de overheid het stadsvernieuwingproject “Clementwijk” in Sint-Niklaas ondersteunen en werkt ze het uit als “proefproject duurzame wijk”. Het team “duurzame ontwikkeling” geeft advies over de ingediende projecten voor stadsvernieuwingssubsidie. Ook de “uitvoering van het grond- en pandendecreet” en “de optimalisering van de samenwerking binnen de Vlaamse overheid voor Wonen-Welzijn” zijn cruciaal voor betaalbare en kwaliteitsvolle huisvesting. Het decreet grond- en pandenbeleid plant 43.000 extra sociale huurwoningen, 21.000 extra sociale koopwoningen en 1.000 extra sociale kavels tegen 2020. Bij de verdere uitvoering staan de activering van gronden en panden, de vertaling van normen voor sociaal wonen en sociale lasten in de stedenbouwkundige vergunningen en de voortgangstoets met monitoring vanuit de stedenbouwkundige vergunningen en inventarisatie van onbebouwde percelen voorop. Het samenwerkingsprotocol tussen de beleidsdomeinen Wonen en Welzijn wil oplossingen bieden aan de zorgwoonproblemen in onze maatschappij. Bij de opmaak van een woonbeleidsplan Vlaanderen is het belangrijk dat specifieke noden in de grootsteden en de centrumsteden aandacht krijgen.

2. Een ruimtelijk stedelijk gebiedsbeleid ontwikkelen

Voor de ontwikkeling van het ruimtelijk stedelijk gebiedsbeleid worden de voortgang en uitvoering van de volgende sleutelprojecten mee opgevolgd, en ondersteund: de interne staatshervorming, versnelling investeringsprojecten, de uitvoering en herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, en de opmaak van het nieuwe ruimtelijk beleidsplan Vlaanderen. Met het groenboek interne staatshervorming wil de Vlaamse Regering op korte termijn gaan naar een vereenvoudigde interne bestuursorganisatie in Vlaanderen. De dienstverlening dient gericht en sneller. Het beleid moet efficiënter en korter op de bal kunnen reageren. Operationele doelstelling 3 geeft aan op welke manier het stedenbeleid oog wil hebben

voor het ruimtelijk stedelijk gebiedsbeleid binnen de interne staatshervorming. Het ruimtelijk structuurplan (c.q. ruimtelijk beleidsplan) is de basis om maatschappelijke vraagstukken in en rond de steden stadsregionaal en gebiedsgericht aan te pakken. Door de geplande ruimtemonitor zal de Vlaamse overheid permanent over een actueel overzicht van de uitvoeringsstatus van de ruimtebalans beschikken. Ook het grond- en pandenbeleidsplan en de uitbreiding van de werking van de Vlaamse Grondenbank zorgen voor een goede basis om het ruimtelijk stedelijk gebiedsbeleid verder te ontwikkelen. Het nieuwe RSV 2020-2050 ('beleidsplan ruimte Vlaanderen') zal een verbeterde basis vormen voor het gebiedsgericht beleid in Vlaanderen.

3. De steden zetten in op een open en warme samenleving

De gelijktijdige vergroening en vergrijzing stelt de steden voor grote uitdagingen. Het Vlaamse stedenbeleid zal aantal sleutelprojecten voor kinderen en ouderen dan ook nauw opvolgen. Met het "Kaderdecreet Voorschoolse kinderopvang" wil de Vlaamse regering vanuit een coherente visie naar een geordend en transparant landschap van de kinderopvang werken, zowel op het niveau van de organisatie als binnen de regelgeving. Dit kaderdecreet is een belangrijke juridische basis voor de realisatie van voldoende, kwaliteitsvolle, toegankelijke en betaalbare kinderopvang in Vlaanderen en in het bijzonder in de steden. Tegelijkertijd werkt Vlaanderen nu al aan een "capaciteitsuitbreiding in de kinderopvang", een noodzakelijk actie om jonge gezinnen in de stad te houden. Jonge gezinnen brengen immers leven in de stad en zijn cruciaal voor de leefbaarheid. In het verleden heeft het stedenbeleid al meegewerkt aan "de realisatie van brede scholen" en zal dat blijven doen. Een Brede School wil kinderen en jongeren een brede leer- en leefomgeving aanbieden, waarbinnen ze een brede waaier aan ervaringen kunnen opdoen. Om dat te realiseren, zet de Vlaamse overheid een lokaal netwerk van scholen, overheden en organisaties uit de cultuur-, jeugdwerk- of sportsector op. In deze oproep ligt de nadruk op projecten die leerlingen van +12 tot en met 16 jaar toeleiden naar een zinvolle vrijetijdsbesteding, waar ook vrijwilligerwerk een belangrijk onderdeel van vormt. Het Vlaams stedenbeleid heeft ook een bijdrage geleverd voor de opmaak van het 'Vlaamse jeugdbeleidsplan'. Uiteraard zal de realisatie ervan ondersteund worden, vooral vanuit de invalshoeken 'kindvriendelijkheid' en 'jeugdparticipatie' in de steden.

Het nieuw Vlaams ouderenbeleidsplan 2010-2014 wil komen tot een visie op ouderen en hun positie in de Vlaamse samenleving uitwerken. Dit plan is belangrijk voor de steden, gezien zij in grote mate geconfronteerd worden met de vergrijzingproblematiek. De administratie zal aan de werkgroep voor de o.a de opmaak van de indicatoren mee werken.

Naast de vergroening en de vergrijzing blijft ook de kansarmoede-aanpak een cruciale uitdaging binnen de steden. De cijfers uit de omgevingsanalyse tonen dit duidelijk aan. Het stedenfonds is een belangrijk instrument om dualisering en kansarmoede terug te dringen. Het spreekt dan ook voor zich dat het stedenbeleid de realisatie, van het Vlaamse actieplan armoedebestrijding zal ondersteunen.

4. De steden groeien uit tot belangrijke centra van creativiteit en ondernemerschap

De omgevingsanalyse onderstreept de economische hefboomfunctie van de groot- en centrumsteden duidelijk. Die rol consolideren en versterken, is dan ook aangewezen. Het stedenfonds speelt daar al succesvol op in. Maar het is duidelijk dat vanuit een coherent Vlaams beleid de lat hoger kan gelegd en ook gehaald worden. Het stedenbeleid zal drie sleutelprojecten opvolgen: "de ontwikkeling van een kleinhandelsbeleid", "Ruimte om te ondernemen" en "de stedelijke distributie". Conform de uitgangspunten van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen wordt ruimte om te ondernemen bij voorkeur in de stedelijke gebieden de 'poorten' en de 'specifiek economisch knooppunten' gezien.

Met het kleinhandelsbeleid wil de Vlaamse overheid zowel de bedrijfseconomische als de ruimtelijk-economische component versterken. Speerpunten zijn het stimuleren van ondernemerschap en innovatief gedrag binnen de detailhandel, de ondersteuning van lokale besturen bij de uitbouw van een commercieel

strategisch beleid, de verzameling van alle nuttige kennis en informatie en de verfijning van de visie uit het Vlaamse Regeerakkoord over kernversterking en de realisatie ervan met een operationeel instrumentarium. De Vlaamse Regering keurde de “Startnota winkelen in Vlaanderen” op 23 juli 2010 goed, wat is de basis is voor de verdere uitwerking en realisatie ervan. Het sleutelproject stedelijke distributie zal mogelijkheden voor een groenere stedelijke distributie onderzoeken en zal ook bekijken hoe de distributie vlotter kan en de hinder voor de betrokken omgeving minder wordt. Dit sleutelproject past binnen het strategisch thema ‘Verbeteren fijnmazige distributie/last-mile logistics binnen de pijler Flanders Land Logistics’. Het is een belangrijk project op weg naar een groenere economie in en rond de steden.

5. De steden vergroenen

‘De steden vergroenen’ heeft zowel betrekking op het verhogen van de eco-efficiëntie als op de creatie van extra groen in en nabij de stad. Uit de studie over ‘nabijheid en tevredenheid van voorzieningen’ in het kader van de studiedag ‘de stad maakt het verschil’ (2010) bleek immers dat de tevredenheid van mensen over hun buurt steeg naarmate er openbaar buurtgroen op wandelafstand aanwezig is. “Buurtgroen” staat niet enkel voor parken, maar zijn ook kleinere groenelementen of bijvoorbeeld verticaal groen. Het sleutelproject “groen in en om de Stad” en het desbetreffend actieplan wordt mee opgevolgd. ‘Groen in de stad’ wordt ook versterkt door de inzet van het stadsvernieuwingsfonds. Ook de sleutelprojecten “structurele ondersteuning van de transitienetwerken Duurzaam Wonen en Bouwen (DuWoBo)” en “proefprojecten duurzame wijken” dragen bij tot de integrale vergroening. Voorts zal het stedenbeleid pleiten om in het ‘ontwerp van een Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020’ de rol van de steden hierbij te erkennen.

6. Naar slimme mobiliteit in de steden

Een duurzaam mobiliteitsbeleid is geen anti-autobeleid, maar een beleid dat vertrekt vanuit het STOP-principe: voorrang voor voetgangers (Stappers), fietsers (Trappers) en collectief vervoer (Openbaar vervoer). Pas daarna komt privévervoer. Steden lenen zich hiertoe omwille van de nabijheid en de hoge concentratie aan potentiële openbaar vervoergebruikers. Steden die hun mobiliteitsbeleid vanuit dit uitgangspunt opbouwen, worden leefbaarder, veiliger en beter bereikbaar.

Het sleutelproject “duurzame mobiliteit in de steden” ondersteunt deze visie. Ter inspiratie van de Vlaamse steden heeft de Vlaamse regering het duurzaam stedelijk mobiliteitsbeleid in buitenlandse Europese steden laten analyseren. Uitgangspunt daarbij is het recente Europese Greenpaper ‘Een nieuwe stedelijke mobiliteitscultuur’. Dit Groenboek schuift vijf pijlers voor duurzame stedelijke mobiliteit naar voor: vrijstromende steden (filevrij), groene steden (fijn stof, broeikasgassen, ...), toegankelijk vervoer, slim stedelijk transport en verkeersveiligheid. Deze vijf pijlers geven meteen een aanzet voor een coherent analysekader om interessante steden op vlak van duurzame mobiliteit door te lichten.

Ook het sleutelproject “een milieuvriendelijke mobiliteit verwezenlijken en de mobiliteitsvriendelijke en leefbare inrichting van woonkernen” is een belangrijke stap richting slimme, duurzame mobiliteit. Om verkeersstromen te kunnen beheersen, is de afstemming van ruimte en mobiliteit immers cruciaal. Zeker met het oog op het doel op langere termijn: een stedelijk netwerk met autoluwe kernen, verbonden door het openbaar vervoer en fietsnetwerken. Hierbij worden autostaanplaatsen voorzien aan de rand van de stedelijke gebieden. Het locatiebeleid en de bestaande ruimtelijke inrichting wordt afgestemd op gemeenschappelijk vervoer en langzaam verkeer om autogebruik en het aantal afgelegde autokilometers te beperken. Ongunstige ontwikkelingen zoals suburbanisatie en verspreide bebouwing worden zoveel mogelijk omgebogen. De ruimte in woonkernen en steden wordt ingericht op maat van fietsers, wandelaars en gemeenschappelijk vervoer. Autoparkeerplaatsen worden maximaal op het private domein ingericht, zodat de vrijgekomen ruimte op het openbaar domein kan ingezet worden voor fietsers,

wandelaars, groen en straatmeubilair. Via een slim fietssnelwegennetwerk kunnen steden, woonkernen en bestaande activiteitscentra buiten de stad met elkaar verbonden worden. Het is belangrijk voor de steden dat een aantal missing links in de resp. vervoersnetwerken worden weggewerkt, redenerend vanuit het STOP-principe. Ten slotte is het cruciaal dat de maatregelen op elkaar worden afgestemd en in een coherent pakket worden gegoten. De visienota voor de afstemming tussen ruimte, mobiliteit en milieu en de wijze waarop grote Europese steden duurzame mobiliteit vorm geven zijn daarbij inspiratiebronnen. Deze visie dient ook meegenomen in het 'Mobiliteitsplan Vlaanderen 2012-2017' en het 'Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen / Beleidsplan Ruimte'.

7. De steden bieden meer ruimte voor inspraak en betrokkenheid van bewoners

Het Charter van Leipzig wijst op de noodzaak van betrokkenheid van de inwoners, de bedrijfswereld en het middenveld bij het stedelijke ontwikkelingsbeleid. Zij zijn immers de beste graadmeter voor de beoordeling van het bestuur van een stad. Hun mening en betrokkenheid zorgen voor een geleefde stad in plaats van een geplande stad.

De eigen instrumenten van het Vlaams stedenbeleid besteden veel aandacht aan inspraak en participatie (bij stadsvernieuwing, protocol Kenniscentrum Vlaamse Steden...). Deze aspecten zijn ook van belang bij de uitvoering van het Vlaams jeugdbeleidsplan, de opmaak en uitvoering van het Vlaams ouderenplan, de opmaak van het nieuwe Mobiliteitsplan Vlaanderen 2012-2017, e.d.

8. Een versterkt en doeltreffend Stedenbeleid in partnerschap met steden, die goed bestuurd worden

Het stedenfonds, de structurele samenwerking met het kenniscentrum Vlaamse Steden en de methodiek van de stadscontracten (o.a. de accountmanagers) zijn eigen instrumenten om een versterkt en doeltreffend Stedenbeleid in partnerschap met steden te verwezenlijken. Zij worden verder uitgewerkt in de operationele doelstellingen. Daarnaast worden een aantal andere sleutelprojecten opgevolgd die van belang zijn voor de bestuurskracht van de steden mee opvolgen: "de lokale meerjarenplanning voor de lokale besturen", "de versterking van het strategisch basisonderzoek", en "de opmaak van een internationaal strategisch marketingplan".

Met de lokale meerjarenplanning voor de lokale besturen is de doelstelling even helder als ambitieus: tegen de start van de nieuwe lokale bestuursperiode na de verkiezingen van oktober 2012 zullen de gemeenten met één plannings- en rapporteringcyclus die ingebed is in een meerjarenperspectief kunnen werken. Dit moet leiden tot een aanzienlijke daling van de planlast voor de lokale besturen. Het team stedenbeleid van het Agentschap Binnenlands Bestuur is betrokken bij de voorbereiding en verdere implementatie van dit project.

De versterking van het strategisch basisonderzoek is belangrijk omdat het SBO-programma bij de selectie van de projecten meer nadruk zal leggen op het economisch en maatschappelijk valorisatiepotentieel. De betrokkenheid van de actoren voor valorisatie zal groeien in de verschillende fases (selectie, uitvoering, valorisatie). Voor een optimaal beleid is een nauwe samenwerking met het onderzoeksveld immers onontbeerlijk. Het stedenbeleid engageert zich daarvoor. Met het internationaal strategisch marketingplan wil Vlaanderen een krachtig marketingbeleid voeren. Bij de evaluatie en bijsturing van het plan van 2006 staan de Vlaamse toeristische hoofdbestemmingen of macro-producten centraal: de Kunststeden, de Kust en de Vlaamse regio's. Steden zijn belangrijk voor Vlaanderen en omgekeerd. Daarom is een breed gedragen marketingplan waarin de steden en Vlaanderen elkaar versterken aangewezen. Het stedenbeleid zal daarop toezien. De realisatie van een strategisch beleidsplan voor het toerisme in Vlaanderen sluit hierop aan.

9. Alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid ondersteunen de steden

Zoals het Vlaamse Regeerakkoord bepaalt, wil de Vlaamse Regering een open en innovatieve overheid zijn, die verkokering tegengaat. Door haar toegenomen complexiteit en onderlinge verwevenheid vraagt de huidige samenleving dat de Vlaamse overheid meer geïntegreerd gaat werken. Meer en meer beleidsthema's vragen om een beleidsdomein- en bestuurslaagoverschrijdende aanpak. Ook het Vlaams stedenbeleid is een horizontaal beleid, waardoor samenwerking met andere beleidsdomeinen een absolute voorwaarde is.

Enkele sleutelprojecten verdienen hierbij bijzondere aandacht: “de versnelling, verbetering en vereenvoudiging van de processen en procedures voor investeringsprojecten”, “brownfieldprojecten- en convenanten” en “de oprichting van een gemengde Taskforce Brussel”.

Het sleutelproject “de versnelling, verbetering en vereenvoudiging van de processen en procedures voor investeringsprojecten” bouwt verder op het actuele debat en de adviezen van de commissie-Berx en de commissie-Sauwens. Het is de bedoeling maatregelen uit te werken om de procedures bij investeringsdossiers te verbeteren en in te korten. Dit is cruciaal voor het welslagen van complexe stads(vernieuwings)projecten. Het stedenbeleid zal dit sleutelproject ondersteunen. Vandaag gebeurt dat al via het protocol met het Kenniscentrum Vlaamse steden rond de ontwikkeling van een draaiboek “complexe stadsprojecten” en waarvoor afstemming gezocht wordt met de Taskforce en het Politiek Stuurcomité Versnelling Investeringsprojecten. Met het sleutelproject “brownfieldprojecten- en convenanten” wil de Vlaamse overheid brownfields en andere verontreinigde terreinen efficiënt en krachtadig aanpakken. Een aantal van deze brownfieldprojecten zijn gelegen in belangrijke projectzones in de steden. De prioritaire behandeling van brownfielddossiers, waarin een ambtelijke tussenkomst nodig is, is een aandachtspunt.

Zowel de Vlaamse Gemeenschap als de Vlaamse Gemeenschapscommissie gaven in hun respectieve regeerakkoorden aan dat ze hun samenwerking willen versterken om zo te komen tot een efficiënte(re) taakverhouding tussen beide overheden. Uitgaande van een maximale uitoefening van de gemeenschapsbevoegdheden in Brussel wil de Vlaamse regering een strategische visie ontwikkelen die zal uitmonden in een globaal actieplan. De voorbereiding en ambtelijke opvolging ervan worden toevertrouwd aan een ambtelijke Taskforce Brussel (Vlaamse regering dd 2 april 2010), en de politieke afspraken worden gemaakt in het Kerntakenoverleg. Zowel de oprichting van de Taskforce Brussel als het Kerntakendebat werden opgenomen in het Vlaams Regeerakkoord. Het team stedenbeleid is lid van de Taskforce Brussel en zal deze doelstellingen dus ondersteunen.

Operationele doelstellingen

Operationele doelstelling 1 : Tegen eind 2013 is het Vlaams Stedenfonds na evaluatie en in samenspraak met de steden geactualiseerd en klaar voor implementatie door de nieuwe stadsbesturen en de VGC in de periode 2014-2019

De Vlaamse Regering heeft het Stedenfonds in 2003 opgericht om de grootsteden Antwerpen en Gent, de centrumsteden Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout en de VGC (voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) te ondersteunen.

Deze steden moeten dit fonds inzetten om:

- de leefbaarheid zowel op stadsniveau als op wijkniveau te verhogen,
- dualisering tegen te gaan,
- de kwaliteit van het bestuur te verhogen.

Jaarlijks stelt de Vlaamse begroting voor het Stedenfonds een bedrag vast. Dit bedrag moet minstens gelijk zijn aan het bedrag van het vorige jaar aangepast met een evolutiepercentage. Vanaf het begrotingsjaar 2005 bedraagt dit 3,5%.

De VGC heeft recht op 10% van het totale jaarlijkse bedrag van het Stedenfonds. 630.000 euro gaat naar vorming, sensibilisering en communicatie voor en over de steden. Voor de verdeling van de resterende middelen maakt het Stedenfonds een onderscheid tussen de cluster van de twee grootsteden, Antwerpen en Gent en de cluster van de 11 regionale steden. De eerste cluster heeft recht op 75% van de middelen, de tweede op 25%. Binnen de twee clusters krijgen de steden middelen volgens hun inwonersaantal.

De Vlaamse Regering kent de middelen van het Stedenfonds toe met een beleidsovereenkomst. Bij de oprichting van het Stedenfonds heeft de Vlaamse Regering bewust gekozen om de strategische en dus toekomstgerichte keuzes over te laten aan de steden. Hierdoor beklemtoont zij het partnerschap met de steden en kiest zij voor een Vlaams Stedenbeleid op maat van elke stad.

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

Beleidsovereenkomsten

De lopende beleidsovereenkomsten Stedenfonds 2008-2013 worden onverminderd verdergezet. Op 19 maart 2010 heeft de Vlaamse Regering de verdeling van de trekkingsrechten 2010 goedgekeurd.

	Trekkingsrechten 2010 in euro
ANTWERPEN	54.703.905
GENT	27.611.628
AALST	2.502.454
BRUGGE	3.679.385
GENK	5.467.773
HASSELT	2.213.658
KORTRIJK	2.439.257

LEUVEN	3.123.571
MECHELEN	3.781.211
OOSTENDE	4.134.015
ROESELARE	1.749.657
SINT-NIKLAAS	2.179.839
TURNHOUT	1.335.747
VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE	12.846.900
Totaal	127.769.000

De Vlaamse Regering heeft op 11 december 2009 een aanpassing aan het besluit van 17 januari 2003 goedgekeurd. Met deze aanpassing geeft ze de steden en de VGC voldoende ruimte om het voortgangsrapport op te stellen. Daarnaast biedt ze de steden een jaar extra voor investeringsuitgaven in het kader van de beleidsvereenkomst 2003-2007. Een aantal steden heeft immers vertraging opgelopen in procedures of door problemen met aannemers. Door de periode na afloop van de beleidsvereenkomst met een jaar te verlengen, van 2 naar 3 jaar, wordt tegemoet gekomen aan hun vraag. .

Vorbereiding Visitatie Stedenfonds 2011

De vorige visitatie dateert van 2005 en had betrekking op de uitvoering van het stedenfonds voor de jaren 2003-2007. Zoals in de beleidsnota "Duurzame en Creatieve Steden" aangekondigd, wordt in 2011 opnieuw een visitatieronde in de 13 steden en de VGC georganiseerd met het oog op de periode 2008-2013. Deze visitatie heeft binnen het VIA het statuut van sleutelproject.

De opdracht van deze visitatie is tweeledig:

- per stad en voor de VGC de voortgang, de effectiviteit en de efficiëntie van de beleidsvereenkomst evalueren en eventueel voorstellen tot bijsturing formuleren;
- een algemene evaluatie van de efficiëntie en effectiviteit van het decreet als beleidsinstrument maken en voorstellen tot bijsturing formuleren.

Aan de formule van de vorige Visitatieronde van 2005 werd weinig gesleuteld. De steden waren met deze formule enorm tevreden. Vooral het accent op leren van elkaar en het participatieve karakter van de Visitatie waren sterke troeven. Anderzijds mag de nieuwe Visitatie geen kopie van de vorige editie worden. Intussen is het vijf jaar later en zijn er zeven jaar stedenbeleid achter de rug in zijn huidige vorm. De effecten en het stedenfonds zijn bijgevolg over een langere periode waarneembaar. Bovendien ligt de focus van deze Visitatie ook breder dan de beleidsvereenkomsten tussen de steden en de Vlaamse overheid. De Visitatie wil een denkoefening en een debat losweken over de steden en het instrument stedenfonds.

De verwachte meerwaarde voor de steden en het stedenbeleid kan gevat worden in drie punten:

- de bewustwording verhogen in de steden omtrent de actuele en toekomstige maatschappelijke uitdagingen;
- de capaciteit verhogen in de steden met betrekking tot de aanpak van concrete maatschappelijke vraagstukken;
- nagaan in welk opzicht en welke mate het stedenfonds een meerwaarde betekent voor de steden en in welke mate het hefboomkarakter kan worden versterkt.

Het resultaat en de meerwaarde van deze visitatie hangt vanzelfsprekend nauw samen met de procesvoering. In dat verband zal de Visitatiecommissie volgende uitgangspunten hanteren:

- perspectief op leren en verbeteren;
- combineren van inzichten van diverse stakeholders (het stadsbestuur (incl OCMW), private en publieke stakeholders, ervaringsdeskundigen uit andere Vlaamse steden en experten).
- Integrale benadering (multisectorale werksessies en werken met integrale thema's zoals kansarmoede, wijkwerking, strategische organisatie).

In 2010 is de voorbereiding van de Visitatieronde 2011 afgerond. De opdracht is gegund, de twee voorzitters zijn aangeduid, een format en proces zijn uitgetekend en overlegd met de steden.

Op 27 september 2010 vond de kick-off vergadering in aanwezigheid van alle steden en de VGC plaats.

Ter voorbereiding van de Visitatiegesprekken maakt elke stad tegen eind november een tussentijds voortgangsrapport over de resultaten van de inzet van haar stedenfondsovereenkomst voor de jaren 2008 tot en met 2009/10 op (goedkeuring gemeenteraad).

Om de steden bij de opvolging te ondersteunen heeft de Studiedienst van de Vlaamse Regering voor de steden een rapport met maatschappelijke evoluties ontwikkeld.

De steden kunnen minstens twee inhoudelijke thema's uit een lijst van 10 thema's kiezen, die uitgebreid aan bod zullen komen tijdens de visitatie. Minstens één thema wordt gekozen uit de volgende drie:

- Kansarmoede in de stad: hefboomen, tools en kansen voor de stad;
- Kindvriendelijkheid, als toets voor een open en toegankelijke en aangename stad voor iedereen;
- De strategische organisatie van stadsbesturen.

Het tweede thema kan door de steden vrij worden gekozen, maar kan ook uit de bredere lijst van 10 thema's komen. De steden zijn nauw betrokken bij de samenstelling van deze lijst van 10 thema's.

De visitatiecommissie zal met deze rapporten, de voortgangsrapporten en de themastukken het debat over het Stedenfonds in iedere stad aangaan.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

Visitatie Stedenfonds 2011

De visitatiebezoeken in de steden zullen plaats vinden tussen 15 februari en 31 mei 2011.

De visitatiecommissie zal tegen 15 november 2011 per stad en voor de VGC een visitatierapport met aanbevelingen opstellen. Zij zal dit rapport aan de gemeenteraad van iedere stad en aan de raad van de VGC bezorgen. Op basis van deze aanbevelingen is een financiële of inhoudelijke wijziging van de beleidsovereenkomst mogelijk.

Daarnaast stelt de visitatiecommissie een syntheserapport op; daarin bespreekt zij zowel de visitaties per stad als de evaluatie van het instrument Stedenfonds. Dit syntheserapport zal klaar zijn tegen 15 november 2011 en wordt daarna aan het Vlaams Parlement bezorgd. Deze timing laat toe om in 2012 het debat over de resultaten van de visitatie en over de verbeterpunten aan dit instrument voor de periode 2014-2019 aan te vatten. Hierbij zal ondermeer naar de conclusies van het auditverslag van het Rekenhof (augustus 2009) over de verdeling en de besteding van de middelen, worden gekeken.

Operationele doelstelling 2 : het stadsvernieuwingsfonds wordt verder gezet en geoptimaliseerd.

Zoals de Beleidsnota “Duurzame en Creatieve Steden” 2009-2014 aangaf, wordt de ondersteuning van stadsvernieuwingsprojecten in deze legislatuur verder gezet en verbeterd. In Vlaanderen is het stadsvernieuwingsproject immers de nieuwe modus van stedelijke ontwikkeling. Het Vlaamse Stedenbeleid subsidieert daarom stadsvernieuwingsprojecten die een ingrijpende en duurzame vernieuwing van de stedelijke bebouwde ruimte koppelen aan initiatieven van samenlevingsopbouw en dit door coproductie verwezenlijken.

Deze subsidiëring drijft de kwaliteit van de individuele projecten op en versterkt de bestuurskracht van de steden.

Bovendien kunnen niet enkel de 13 centrumsteden en de VGC projecten indienen. Ook de 21 provinciale steden krijgen die kans. Het gaat om de steden Aarschot, Deinze, Dendermonde, Diest, Eeklo, Geel, Halle, Herentals, Ieper, Knokke-Heist, Lier, Lokeren, Mol, Oudenaarde, Ronse, Sint-Truiden, Tielt, Tienen, Tongeren, Vilvoorde en Waregem.

Belangrijk hierbij is dat de Vlaamse overheid de subsidies op basis van kwaliteitscriteria en niet op basis van vooraf vastgestelde verdeelsleutels verdeelt. Om de kwaliteit te waarborgen, wordt voor de beoordeling en selectie van de projecten een beroep gedaan op een externe multidisciplinaire jury.

Om de kwaliteit van stadsvernieuwingsprojecten en de planningscapaciteit in steden te verhogen, heeft de Vlaamse overheid naast de klassieke projectsubsidie ook de conceptsubsidie ontwikkeld.

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen*1. Zeven nieuwe projecten gesubsidieerd in 2010*

Op 30 oktober 2009 heeft de Vlaamse Regering zeven stadsvernieuwingsprojecten een projectsubsidie gegeven voor een totaal bedrag van 17,5 miljoen euro toe te kennen.

Het gaat om:

- Oudenaarde, project “De Scheldekop”, subsidiebedrag: 3 miljoen euro;
- Aarschot, project “Aarschot op sporen”, subsidiebedrag: 2 miljoen euro;
- Vilvoorde, project “Watersite – De Molens”, subsidiebedrag: 3 miljoen euro;
- Gent, project “Bruggen naar Rabot”, subsidiebedrag: 3 miljoen euro;
- Antwerpen, project “’t Eilandje: Culturele as en Londen – Amsterdamstraat”, subsidiebedrag: 1,5 miljoen euro;
- Antwerpen, project “IGLO – Intergenerationeel project Linkeroever”, subsidiebedrag: 2 miljoen euro;
- Geel, project “Gheelodroom”, subsidiebedrag: 3 miljoen euro.

De Vlaamse overheid heeft in 2010, na onderhandelingen, met elke stad een individuele overeenkomst over de toekenning en de besteding van de subsidies afgesloten. Onmiddellijk nadat de partners deze overeenkomsten afgesloten hadden, heeft de Vlaamse overheid in 2010 een voorschot van 30% van de subsidie aan elke stad uitbetaald, zoals het besluit van de Vlaamse Regering van 16 maart 2007 betreffende de subsidiëring van stadsvernieuwingsprojecten voorschrijft. Dat maakt het hefboomeffect van dit instrument op financieel vlak onmiddellijk voelbaar voor de stad.

2. *Het instrument Stadsvernieuwing optimaliseren*

Voor de nieuwe oproep voor stadsvernieuwingprojecten is het instrument grondig doorgelicht en ook bijgestuurd, met goedkeuring van de aanpassing van het besluit op 30 april 2010. Dit gewijzigd besluit verscheen op 2 juni 2010 in het Belgisch Staatsblad.

Het doel van de aanpassing is tweeledig: enerzijds een aantal kwaliteiten versterken en anderzijds bepaalde hinderpalen die een soepele en meer gerichte werking in de weg staan, wegwerken.

Door dit wijzigingsbesluit zal de Vlaamse overheid voortaan elk jaar een oproep voor stadsvernieuwingprojecten organiseren in plaats van om de drie jaar. De nieuwe regeling biedt meerdere voordelen :

- een groter hefboomeffect van het project door een snellere beslissing van de Vlaamse Regering;
- minder planlast voor de steden;
- bovendien zullen de steden zich niet meer genoodzaakt zien “premature” projecten in te dienen. Dit deden zij vroeger om de driejaarlijkse oproep toch maar niet te missen.
- betere afstemming met de vastleggings- en ordonnanceringskredieten die de Vlaamse begroting voor de ondersteuning van de stadsvernieuwing bevat.;
- de private cofinanciering in de projecten wordt strikt geïnterpreteerd volgens het decreet, “*de private sector brengt minimaal dertig procent van de middelen in*”. Zonder dat hiervoor een kant en klare PPS moet voorliggen in ondertekende overeenkomsten. Wel moet een *realistisch en geloofwaardig parcours om tot de private investering* en een eventuele PPS-overeenkomst te komen, kunnen worden aangetoond.
- een belangrijke vernieuwing is dat de steden bij de aanvraag meteen voor een conceptsubsidie kunnen kiezen;
- de selectiecriteria uit het decreet blijven onverkort behouden, maar ze zijn beter op elkaar afgestemd.

3. *Een nieuwe jury voor de beoordeling van de stadsvernieuwingprojecten*

Na een grondige evaluatie van de werking en de samenstelling van de jury voor oproep 3 en na de screening van de in de jury aanwezige competenties, bleek dat een aantal vakgebieden in de jury oververtegenwoordigd waren, en dat een aantal disciplines, zoals toegankelijkheid, wonen, kindvriendelijkheid en duurzaamheid ondervertegenwoordigd waren.

Daarom werd de jury opnieuw samengesteld, waarbij een aantal leden van de bestaande jury vervangen werden door nieuwe mensen. De nieuwe jury is opnieuw een multidisciplinair samengestelde en onafhankelijke jury, met behoud expertise van jurering ivk stadsvernieuwing, met extra aandacht voor duurzaamheid en de woonproblematiek. Ook het genderevenwicht werd gerespecteerd. Het ministerieel besluit betreffende de aanstelling en de vergoeding van de jury voor stadsvernieuwingprojecten werd op 17 augustus 2010 ondertekend.

4. *De lancering en de goedkeuring van de nieuwe oproep stadsvernieuwingprojecten – editie 2010*

Op 10 mei 2010 werd de nieuwe oproep gelanceerd. Tegen 9 juli dienden voor deze oproep de steden in totaal 19 dossiers in, waarvan 11 voor een projectsubsidie en 8 voor een conceptsubsidie. Eind 2010 zal de Vlaamse regering zich over het advies van de jury buigen en een beslissing nemen. In 2011 worden de goedgekeurde project- en conceptsubsidies omgezet in een overeenkomst met de steden, waarna de uitbetaling van het eerste voorschot volgt.

5. *De aanstelling van accountmanagers*

Het vierde initiatief voor de optimalisering van het instrument “stadsvernieuwingprojecten” is de aanstelling van twee accountmanagers “stadsprojecten”. De steden waren hiervoor vragende partij. De Vlaamse Regering nam hierover op 28 mei 2010 een principiële beslissing. De opdracht van de accountmanagers past binnen de ambities van het regeerakkoord en de Beleidsnota “Duurzame en Creatieve Steden” om efficiëntiewinst, afbouw van de verkokering en partnerschap te bevorderen. De accountmanagers zullen een regisserende en horizontale rol opnemen. Ze treden niet in de plaats van de

functioneel bevoegde administraties, maar fungeren als aanspreekpunt aan Vlaamse zijde en zien er op toe dat alle Vlaamse entiteiten tijdig bij het project betrokken worden. Zij kunnen er mee voor zorgen dat de steden complexe stadsprojecten, waarbij meerdere bestuursniveaus en meerdere beleidsvelden zijn betrokken, tot een goed en kwaliteitsvol einde brengen. Ze zullen ook helpen om de procedures op elkaar af te stemmen. Zo kunnen de steden de projecten ook sneller realiseren. Door deze aanduiding wordt mee invulling gegeven aan het rapport “Naar een snellere en betere besluitvorming over complexe projecten” van de Commissie Investeringsprojecten, en de aanbevelingen “Sneller door Beter” van de commissie Versnelling Maatschappelijke Belangrijke Investeringsprojecten.

6. De opvolging van de voortgang en de kwaliteitsbewaking van alle projecten in uitvoering

In juli 2010 werd een voortgangsrapport afgerond dat een stand van zaken van alle lopende projecten met projectsubsidie van de oproepen 1, 2 en 3 bevat. Dit rapport dient mee als insteek voor de nieuwe jury Stadsvernieuwing. Die zal in het najaar 2010 als kwaliteitskamer voor lopende projecten optreden, en zal ook de nieuwe voorstellen van projecten 2010 beoordelen en adviseren.

7. De masterclass Stadsprojecten

In de periode oktober 2009 tot maart 2010 vond de vierde editie van de masterclass stadsprojecten plaats. De belangrijkste doelstelling was de kwaliteit van de Vlaamse stadsprojecten te verbeteren. Initiatiefnemers waren, net zoals voor de vorige edities, de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning (VRP v.z.w.) en het Departement ASRO (Architectuur, Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening) van de K.U.Leuven. Andere partners hierbij zijn de Vlaamse Bouwmeester en het PPS-Kenniscentrum.

De masterclass richt zich in eerste instantie tot het politieke en ambtelijke personeel van de verschillende beleidsniveaus (Vlaamse overheid, provincies, Vlaamse centrumsteden). Ook de provinciale steden kunnen zich voor deze editie inschrijven, omdat zij ook in aanmerking komen voor Vlaamse subsidies voor stadsvernieuwingprojecten. Deelnemers uit de private sector kunnen ook deelnemen. De deelnemers evalueerden de nieuwe editie van de Masterclass positief.

Aan deze editie participeerden achttien deelnemers uit de centrumsteden, drie uit de kleinere steden, zeven uit de privésector en drie vanuit de Vlaamse overheid.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

1. De opvolging van de voortgang en de kwaliteitsbewaking van alle projecten in uitvoering

Voor de geselecteerde projecten van oproep 2010 worden begin 2011 de nodige samenwerkingsovereenkomsten afgesloten.

Ook in 2011 zal de jury minstens één kwaliteitskamer voor alle lopende projecten organiseren.

2. De oproep voor stadsvernieuwingprojecten – editie 2011

Begin 2011 wordt de volgende oproep voor stadsvernieuwingprojecten, met een budget van 12,5 miljoen euro voor het begrotingsjaar 2011, gelanceerd. De ganse cyclus van de indiening van de projecten, (de adviesvraag aan andere Vlaamse entiteiten, de jurering, het advies door de jury aan de Vlaamse Regering

over de selectie van de projecten en de hoogte van de subsidiebedragen), met als eindresultaat de beslissing van de Vlaamse Regering, moet in het najaar 2011 afgerond zijn.

3. De Masterclass Stadsprojecten

In het najaar 2010 zal de Vlaamse overheid voor het eerst een bijeenkomst voor alle deelnemers van de afgelopen Masterclasses Stadsprojecten organiseren. Deze nieuwe alumni-werking zal de capacity-building over stadsprojecten binnen de steden voeden, en uiteraard ook netwerkvorming en ervaringsuitwisseling bevorderen.

Om de capaciteit voor de aanpak van stadsprojecten bij de steden verder uit te bouwen start in februari 2011 opnieuw een Masterclass Stadsprojecten, weliswaar in een licht gewijzigde, modulaire vorm. Deze modulaire aanpak komt er na een bevraging van de steden die tot de doelgroep behoren. Tijdsgebrek en overbelasting bleken vooral in de kleinere steden belangrijke redenen om zich niet voor deze opleiding in te schrijven. De nieuwe werkwijze zal de opleiding meer laagdrempelig maken en moet deelnemers uit kleinere steden de kans geven om slechts een onderdeel van de opleiding te volgen.

4. Samenwerking met Spindus

In het najaar 2010 wordt de Vlaamse stadsvernieuwing een partner en praktijkcase in het onderzoeksproject SPINDUS3. Voor een optimaal beleid is een nauwe samenwerking met het onderzoeksveld immers onontbeerlijk. Het onderzoeksproject SPINDUS, gezamenlijk initiatief K.U.L en Newcastle University, en verricht onderzoek naar innovatieve en op gebruikers gerichte methoden om in de praktijk ruimtelijke kwaliteit te analyseren, te beoordelen of te verbeteren. IWT financiert dit onderzoeksproject. Het project zal lopen tot december 2013.

SPINDUS en het team Stedenbeleid zullen gezamenlijk werken aan een methode voor de evaluatie van stadsvernieuwingen met betrekking tot de ruimtelijke kwaliteit.

Operationele doelstelling 3: de stadsregionale samenwerking faciliteren

In het regeerakkoord staat dat in het kader van interbestuurlijke samenwerking en intermediaire structuren onderzocht zal worden hoe de gebieden die buiten de bestuurlijke stadsgrenzen vallen toch te betrekken bij het Vlaamse stedenbeleid (stadsregionale samenwerking, rasterstad).

Het Vlaams stedenbeleid zal stadsregionale samenwerking stimuleren. In nauw overleg met de Vlaamse minister bevoegd voor Binnenlands Bestuur worden voorstellen uitgewerkt.

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

Interne staatshervorming

In juli 2010 heeft de Vlaamse regering het groenboek over de interne staatshervorming en de verdere aanpak aangenomen. Met het groenboek tekent de Vlaamse regering haar visie op het bestuurlijk landschap uit. De uitdaging voor de interne staatshervorming bestaat erin om de efficiëntie en de effectiviteit van de overheden te verhogen.

Een van de vastgestelde knelpunten is de mismatch tussen de maatschappelijke en de bestuurlijke schalen. Dit geldt ook voor de steden.

---

³ Spatial Innovation, Planning, Design and User Involvement

Op pag. 22 in het groenboek staat: *“Tenslotte kan men niet rond de vaststelling heen dat de steden op Europees en wereldniveau de trekker zijn van de maatschappelijke ontwikkeling. In die context zijn de Vlaamse steden op een momentum aanbelaand waar keuzes moeten gemaakt worden. Onze regionale steden zijn te klein om groot te zijn en te groot om klein te zijn. De interne Vlaamse staats hervorming zal dus ook aanknopingspunten voor sterkere steden moeten ontwikkelen. Wanneer Vlaanderen wil uitgroeien tot een van de vijf Europese topregio's zal een sterkere samenwerking tussen de Vlaamse en andere Europese steden een gedeelde ambitie van alle bestuursniveaus moeten worden. Dit veronderstelt het wegwerken van bestuurskundige en administratieve obstakels in een stadsregionale maar ook in een grensoverschrijdende context.”*

Schaalvergroting is een van de mogelijkheden om de bestuurskracht van de steden te versterken. Maar het groenboek stelt terecht dat fusie niet de enige manier is om tot schaalvergroting op het lokale niveau te komen. De steden kunnen van deze mogelijkheid gebruik maken (fusiebonus en garantieregeling gemeente- en stedenfonds), maar evengoed kan via de intergemeentelijke samenwerking vorm gegeven worden aan stadsregionale ontwikkeling. Stadsregionale ontwikkeling vertrekt van het idee dat heel wat maatschappelijke facetten (wonen, werken, mobiliteit, ...) op een hoger schaalniveau functioneren dan een centrumstad of zijn randgemeente en zich eerder situeren op een stadsregionale schaal. Het eindrapport van het Discussieplatform Rasterstad en Stadsregionale samenwerking, “Een sterke stad, een sterke stadsregio” (mei 2009, Cabus, De Rynck e.a.) stelt de vorming van stadsregionale besturen voor, met als gevolg een terugtrekken van de provinciebesturen als politiek niveau uit deze stadsregio's. Bij de formulering van de doorbraken, deel 2 van het groenboek worden volgende instrumenten naar voor geschoven: vrijwillige fusie, regioscreening en aanpassing decreet intergemeentelijke samenwerking, afstemming Vlaamse regionale afbakeningen en omschrijving van de provinciale taakstelling. Na de bespreking van het Groenboek “interne staats hervorming” met de andere bestuursniveaus in het bestuursforum en het parlement komt er een Witboek. Dit boek zal de ambities en de voorgestelde instrumenten definitief bepalen en omschrijven.

Stadscontract 2007-2012 Oostende: “Uitwerking strategische visie voor Oostende als centrumstad aan de kust”

De ambitie van het stadscontract 2007-2012 tussen de Vlaamse regering en de stad Oostende was een strategische visie ontwikkelen waarin de rol, positie en het profiel van de stad Oostende als centrumstad ingebed in het stedelijk gebied Kust wordt uitgeklaard. Deze ambitie is in 2009 verbreed (addendum bij het contract) met een stadsregionaal luik, namelijk: door middel van structureel overleg de gezamenlijke mogelijkheden, meerwaarde en probleemstellingen van de kustgemeenten definiëren en omzetten in doelstellingen en acties op kustniveau. Uitgangspunt is de wisselwerking tussen stedelijk beleid en toerisme. De ministers bevoegd voor stedenbeleid en toerisme zijn door de Vlaamse Regering gelast met de uitvoering van het stadsregionale luik. Zij willen dit doen in partnerschap met de kustburgemeesters. Door stadsregionaal te werken wordt het ook mogelijk om de positie de Kust te versterken zodat ze sterker zullen staan tegenover andere Europese regio's en steden. Samenwerking betekent ook dat er efficiënter omgesprongen kan worden met bestaande middelen en een hoger niveau van voorzieningen voor de burger wordt bereikt.

In samenwerking met Toerisme Vlaanderen en Westtoer werd een concrete aanpak uitgetekend. Het voorstel van aanpak stoelt op de ervaring met de stadscontracten en conceptsubsidie voor stadsvernieuwingsprojecten. De inbreng vanuit de kustgemeenten zelf is uitermate belangrijk. Topdown en bottom-up benadering moeten samengaan. In 2010 kregen 2 externe begeleiders en een bureau de opdracht een strategische denkgroep te begeleiden bij de formulering van een voorstel voor een ontwerpend onderzoek (ambitie, de prioriteit, de methodiek en de middelen). Dit onderzoek wordt ingezet om de structurele condities te scheppen en te enthousiasmeren op langere termijn. Vandaar dat in 2010

veel tijd werd besteed aan het aftoetsen een mogelijke gezamenlijke toekomstvisie en een analyse van de kust als een netwerk en de positie van Oostende. Aan de hand van het ontwerpend onderzoek kunnen scenario's ontwikkeld worden die verbeelden en medium zijn voor evaluatie. Parallel aan het ontwikkelen van een lange termijn visie is het begeleiden en genereren van concrete acties en projecten vanuit het oogmerk de kwaliteit te verhogen essentieel. Op die manier wordt de aanzet tot de lange termijn visie niet alleen zichtbaar maar kan ze ook worden getoetst.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

Interne staatshervorming

Vanaf 2011 wordt gestart met de realisatie van de interne staatshervorming, op basis van de definitieve doorbraken uit het witboek implementatietrajecten.

Het samenspel tussen de diverse strategische opties in het groenboek is van belang voor de stedelijke en de stadsregionale dynamiek.

In het bijzonder worden volgende strategische opties opgevolgd en ondersteund:

1. de regioscreening, onderdeel steden;
2. de aanpassing decreet intergemeentelijke samenwerking;
3. de planlastvermindering.

Stadscontract 2007-2012 Oostende: "Uitwerking strategische visie voor Oostende als centrumstad aan de kust"- vervolgt traject

De strategische begeleidingsgroep zal een projectvoorstel voor het 'ontwerpend onderzoek' eind 2010 klaar hebben en vervolgens zullen de twee bevoegde ministers, met name toerisme en stedenbeleid, zich over het vervolgt traject van het projectvoorstel uitspreken. Het is in elk geval de ambitie hiermee verder aan de slag te gaan.

Operationele doelstelling 4: het Vlaamse Stedenbeleid zet de steden positief in de kijker

De Vlaamse overheid wil ook de volgende jaren inzetten op een positieve beeldvorming van de steden in Vlaanderen.

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

Thuis in de stadmediacampagne

Het voorbije werkjaar is vooral aandacht gegaan naar de evaluatie van de voorbije "Thuis in de stadmediacampagne". Het campagnebeeld 'stadsmusje', de media aankopen en de drive-to-web strategie hebben hun verdienste, maar de impact van het ingezette budget t.o.v. de ambitie "jonge gezinnen overhalen om in de stad te komen wonen" was te klein. Door de generieke sanering door de Vlaamse regering is het budget voor communicatie verminderd, waardoor de lopende campagne niet wordt

verlengd. Ten slotte gaven diverse steden aan dat ze zelf veel meer inzetten op de stadspromotie en PR-evenementen, waardoor het oorspronkelijke opzet (o.a. capacitybuilding bij de steden) van de Vlaamse campagne achterhaald is.

Dit neemt niet weg dat de Vlaamse overheid toch kan bijdragen tot een positieve beeldvorming van de stad door de stedelijke dynamiek zelf in de kijker te zetten. Geen mensen overtuigen, maar de stad en haar vernieuwing zelf laten overtuigen en prikkelen. Belangrijke beleidsinstrumenten zoals ondermeer de stadsvernieuwingsprojecten, de “*Thuis in de Stad*”-prijs en de realisaties uit stedelijke convenanten bieden voldoende stof om te tonen dat de Vlaamse overheid en de steden werk maken van duurzame en leefbare steden. Een nieuwe communicatiestrategie zal klaar zijn eind 2010.

Daarnaast werd in 2010 de website www.thuisindestad.be vernieuwd.

“Thuis in de Stad” - prijs: Realisaties 2009 en 2010

Met deze prijs bekroont de Vlaamse overheid opmerkelijke en innovatieve stedelijke projecten van de 13 Vlaamse steden en de VGC. Dit evenement geeft het brede publiek een beeld van een aantal geslaagde stadsprojecten. De bekroning is motiverend voor de steden en inspireert het Vlaamse Stedenbeleid.

In 2009 werden drie prijzen uitgereikt. Eén prijs voor een geïntegreerd infrastructureel project en twee prijzen voor innovatieve en inspirerende bewoners-, buurt- of wijkinitiatieven. De prijs voor een geïntegreerd infrastructureel project dat de stad zowel ruimtelijk als fysiek verandert en waarbij verschillende aspecten van stedelijkheid aanbod komen (125.000 euro) ging naar Antwerpen voor het “Park Spoor Noord”. De prijs voor een bewoners-, buurt- of wijkinitiatief dat de stad (h)erkent en stimuleert (elk 12.500 euro) ging naar Mechelen voor het project “Global Fiësta” en Antwerpen voor het project “De kaaien worden weer van ons”.

De Thuis-in-de-Stad-prijs is in 2010 aan zijn tiende editie toe. Meteen een reden om er een feestelijke editie van te maken. De 10de verjaardag van de prijs is immers een mijlpaal in het Vlaamse stedenbeleid, een moment om stil te staan bij 10 jaar investeren in duurzame, leefbare en creatieve steden en bij de winnaars van de afgelopen jaren. Tegelijk is het een moment om vooruit te kijken en de prijs zelf onder de loep te nemen: hoe kan ervoor gezorgd worden de prijs een stevige impuls blijft voor steden om te investeren in stadsontwikkeling en hoe kan de prijs uitgroeien tot een breed gekend symbool van de dynamiek in steden.

In 2010 zijn er twee i.p.v. drie categorieën. De 3de categorie is in de 2de categorie geïntegreerd. Op die manier blijft de kracht van de prijs behouden en kan met minder middelen een even sterke wedstrijd worden georganiseerd.

Ondersteuning van innoverende en originele projecten in de steden

Eind 2009 kregen drie projecten een subsidie binnen het kader voor originele en innoverende projecten. Deze subsidies gaan naar buurt- of wijkverenigingen:

- *CreativeClass*: een subsidie van 25.000 euro;
- *Iedereen aan boord*: een subsidie van 33.000 euro;
- *Kortfilmproject “Streetwise” in Hasselt*: een subsidie van 20.000 euro.

Op basis van de ervaringen van de vorige edities en na een bevraging bij de steden werd voor 2010 een nieuw kader voor de subsidie “innoverende en originele projecten door buurt- of wijkverenigingen in steden” uitgewerkt. Met de subsidies worden projecten met een experimenteel of vernieuwend karakter eenmalig ondersteund. De projecten moeten bijdragen tot “duurzame en creatieve steden” en moeten de gewone structurele werking overstijgen. Het kan gaan om :

- inspirerende projecten die ook waardevol kunnen zijn voor andere steden en aldus een voorbeeldfunctie en een multiplicatoreffect kunnen vervullen;
- initiatieven die de samenwerking tussen de Vlaamse steden bevorderen of projecten die werken aan kennisuitwisseling en kennisopbouw op vlak van Stedenbeleid of stedelijkheid, ook met kleinere steden.

De nieuwe oproep is in 2010 verschenen. De beslissing valt eind 2010.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

Thuis in de stadmediacampagne

De komende jaren zal de Vlaamse overheid haar communicatie richten op het beeld van de steden als duurzame en leefbare steden. Steden zijn inspirerende plekken vol spontaniteit, dynamiek en vernieuwing en verdienen dan ook positieve aandacht. Niet alleen de realisaties van de Vlaamse overheid en de steden, zowel nationaal als internationaal zullen in de kijker worden geplaatst. Er zal ook bekeken worden hoe boeiende ‘kleinere’ of lokale bewoners- of buurtinitiatieven in de nieuwe campagne een plek kan krijgen. Iedereen bouwt immers mee aan de stad. Dat is een van de werklijnen die in de nieuwe communicatiestrategie zal worden verkend. De nieuwe strategie met actieplan zal in 2011 klaar zijn en worden gelanceerd.

“Thuis in de Stad” - prijs 2011

N.a.v. de feestelijke 10de editie van de Thuis in de stadprijs wordt de formule geëvalueerd. Afhankelijk van de resultaten wordt de prijs bijgestuurd of geheroriënteerd.

Ondersteuning van innoverende en originele projecten in de steden

Met deze ondersteuning wordt in 2011 doorgegaan.

Operationele doelstelling 5 : de steden maken gebruik van de stadsmonitor voor hun strategische meerjarenplanning.

In de Beleidsnota “Duurzame en Creatieve Steden” werd aangekondigd dat de Vlaamse overheid de Stadsmonitor zal actualiseren. Dit gebeurt in 2011. De voorbereidingen hebben in de tweede helft van 2009 aangevangen.

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

stadsmonitor

Een algemene evaluatie van het instrument loopt. De editie 2008 was immers al de derde editie. Doel ervan is om samen met domeinverantwoordelijken uit de 13 steden en de Studiedienst van de Vlaamse Regering na te gaan welke indicatoren kunnen worden behouden en waar bijstellingen en uitbreidingen nodig zijn. In een eerste fase konden de steden met een eenvoudig enquêteformulier reageren, in een volgende fase kwamen werkgroepen samen om alle reacties te bespreken en verbetervoorstellen te formuleren. Deze voorstellen zijn in september 2010 ter goedkeuring voorgelegd aan de stedenstuurgroep,

met alle 13 steden. Daarbij werd rekening gehouden met een aantal principes zoals de beschikbaarheid van datareeksen opdat evoluties in beeld gebracht kunnen worden en de continuïteit van de survey-indicatoren om de vergelijkbaarheid met de editie 2008 zoveel mogelijk te garanderen.

Daarnaast werd via een webenquête bij de besturen en de administraties van de 13 steden gepolst naar de tevredenheid over de editie 2008 en het gebruik ervan. De enquête bevestigde dat de Stadsmonitor een nuttige bron van informatie en dus een meerwaarde is. Voorts bleek dat zowel politici als ambtenaren de Stadsmonitor goed gebruiken en waarderen. De boekversie wordt iets vaker gebruikt dan de webversie, maar beide vormen hebben hun voorstanders.

Voor de actualisatie van de stadsmonitor heeft het Agentschap voor Binnenlands Bestuur opnieuw een samenwerkingsprotocol met de Studiedienst van de Vlaamse Regering afgesloten.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

stadsmonitor

Vanaf de tweede helft van 2010 start de Vlaamse overheid de effectieve organisatie van de editie 2011 van de Stadsmonitor. Zij zal de verbeteringsvoorstellen aan de indicatoren in het najaar 2010 concreet uitwerken.

In de 13 steden zullen inwoners uit een representatieve steekproef een vijftigtal indicatoren van de Stadsmonitor in een postenquête invullen. Deze aanpak laat toe om maatschappelijke evoluties op stadsniveau in beeld te brengen. Net als in 2008 krijgen de steden de kans om extra enquêtes te laten organiseren zodat de meer of mindere duurzame evolutie van wijken of stadsdelen in beeld kan gebracht worden. De steden Aalst, Antwerpen, Genk en Turnhout gaan op dit aanbod in.. De postenquête vindt plaats in het voorjaar 2011.

Vanaf januari 2011 actualiseert de Vlaamse overheid alle data. Einde 2011 wordt de nieuwe editie van de Stadsmonitor officieel voorgesteld. Deze timing laat de steden o.a. toe om de editie 2011 te gebruiken als input bij de voorbereidingen van hun nieuw bestuursakkoord. Voor het Vlaamse stedenbeleid zal de stadsmonitor, net zoals het syntheserapport van de Visitatiecommissie over het stedenfonds, een belangrijk element zijn.

In navolging van de SVR studie (2010/1) 'de stad maakt het verschil', wordt gestart met de voorbereiding van specifieke analyses op de stadsmonitor 2011.

Operationele doelstelling 6: de methodiek van de stadscontracten wordt in samenspraak met de steden uitgebreid met nieuwe sectoroverstijgende thema's en de methodiek krijgt een structurele verankering in de reguliere werking van de Vlaamse overheid.

De Vlaamse Regering heeft op 21 december 2007 met elk van de 13 centrumsteden een stadscontract afgesloten. Die contracten lopen over een periode van 6 jaar (2007-2012). Daarmee voerde de Vlaamse Regering de nota "Efficiëntere samenwerking tussen de Vlaamse Regering en de 13 centrumsteden door de opmaak van Strategische Contracten", van 20 juli 2006 uit. De stadscontracten zijn ontstaan op vraag van de steden zelf: zij waren vragende partij voor een meer inclusieve benadering van stadsprojecten door de Vlaamse Regering. Stadscontracten zijn dan ook voor de Vlaamse Regering een belangrijk instrument om te komen tot een vlotte interbestuurlijke samenwerking en een meer klantgerichte dienstverlening.

De stadscontracten bevatten engagementen van zowel de Vlaamse Regering als van de stad, met respect voor de ontwikkelde stadsvisie. Elk stadscontract bestaat uit twee delen: een algemeen gedeelte (wonen), identiek voor alle 13 steden, en een stadsspecifiek gedeelte.

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

Stadscontracten: het instrument

Het regeerakkoord bepaalt: “wij zetten verder het instrument van de stadscontracten in”. In de Beleidsnota “Duurzame en Creatieve Steden” bevat een duidelijk engagement: “De stadscontracten worden verder gezet, geëvalueerd en het beheer ervan wordt op punt gesteld. Op die manier kunnen ze vanaf 2012 worden vernieuwd voor de duur van de nieuwe lokale legislatuur 2013 – 2019.” De methodiek van de stadscontracten zal in samenspraak met de steden uitgebreid worden met nieuwe sectoroverstijgende thema’s. De methodiek krijgt ook een structurele verankering in de reguliere werking van de Vlaamse overheid. Daarom werd deze doelstelling als sleutelproject in VIA opgenomen.

Net zoals in 2009 heeft het Team Stedenbeleid in samenwerking met de voorzitters van de stadscontracten en met inbreng van het Kenniscentrum Vlaamse Steden een voortgangsrapport en een eerste tussentijds evaluatierapport opgesteld. Op basis van dit rapport worden in samenspraak met de Vlaamse regering gepaste en haalbare acties op de aanbevelingen afgesproken.

Momenteel krijgt een aanbeveling uit de beleidsnota concrete vorm via de aanwerving van twee accountmanagers voor zowel de stadsvernieuwingsprojecten als de stadscontracten. Daarnaast werden nieuwe voorzitters aangeduid voor de begeleidingsgroepen van de stadscontracten, die geen voorzitter meer hadden.

Stadscontract : algemeen deel wonen

Het addendum bij het collectief luik 'Wonen' van de stadscontracten 2007-2012 bevat de afspraken tussen de 13 centrumsteden en de Vlaamse overheid. Vijf actieterreinen staan daarbij centraal:

- aansturing van sociale woonprojecten
- afstemming tussen de beleidsdomeinen Wonen en Welzijn
- een stedelijk fiscaal instrumentarium
- een stedelijk grond- en pandenbeleid
- een versterking van de private huurmarkt

De uitvoering van het collectief luik van het stadscontract wordt begeleid door een overlegforum “Wonen”, dat instaat voor de opvolging van het contract gedurende de uitvoering. Het voorzitterschap van de begeleidingsgroep van het algemeen deel wonen van het stadscontract ligt bij het departement RWO.

In december 2009 heeft de interstedelijke werkgroep Wonen beslist om voor elk van de vijf thema’s van het stadscontract aparte werkgroepen op te richten. Daarnaast is er nog een werkgroep ‘complexe projecten’, opgericht. Complexe projecten zijn in deze context projecten waaraan verschillende functies zijn gekoppeld of waarbij er samenwerking is met private en/of publieke partners, en waarbij ook sociale huisvesting is betrokken. Het Kenniscentrum Vlaamse

Steden staat in voor de voorbereiding, het voorzitten en de verslaggeving van deze zes werkgroepen, het studiewerk en het overleg met academici, politieke en ambtelijke verantwoordelijken op het lokale, Vlaamse en federale niveau. De werkgroepen zijn begin 2010 samengesteld en er werd een thematische kalender afgesproken voor elke werkgroep, die in 2010 en het daaropvolgende jaar verder wordt afgewerkt. Enkele behandelde thema's zijn: de afsprakennota welzijn-wonen, het grond en pandenbeleid (oa opmaak handleiding voor het berekenen van de sociale last en de last inzake het bescheiden woonaanbod), de problematiek van het kadastraal inkomen en de binnengemeentelijke differentiatie, de problematiek van het fiscaal gegevensverkeer (gegevensverzameling, -ontsluiting en -uitwisseling), bespreking lokale instrumenten kwaliteitsbevordering private huurmarkt, knelpunten over complexe woonprojecten (incl sociale huisvesting).

Stadscontract : stadsspecifiek gedeelte

De stadsspecifieke projecten handelen vooral over de ontwikkeling en ontsluiting van nieuwe of te vernieuwen stadsdelen. Er zijn vooral budgettaire implicaties op de beleidsdomeinen openbare werken, mobiliteit, ruimtelijke ordening, water, wonen en onroerend erfgoed. Concreet gaat het over 16 projecten:

Aalst	Multifunctioneel evenementencomplex met regionale uitstraling
Antwerpen	Ontwikkeling Petroleum Zuid
Antwerpen	Heraanleg Scheldekaaien
Brugge	Economische en ecologische ontsluiting van Brugge (N31 en Ommevaart
Genk	C-Mine: herbestemming mijnsite Winterslag
Genk	Waterschei: hoogwaardig bedrijvenpark en wetenschapspark
Gent:	Oude Dokken en Handelsdokbrug: reconversie van oude dokken tot waterfrontwijk
Gent	The Loop: ruimte voor bedrijvigheid op site rond Flanders Expo
Hasselt	De Blauwe Boulevard: herwaardering stadsdeel Kanaalkom
Kortrijk	Hoog Kortrijk: integratie ziekenhuissite; optimaliseren van de Noord-Zuidverbinding
Leuven	Herontwikkeling Vaartkom Leuven
Mechelen	Wegbypass Arsenaalsite als ruggengraat voor ontwikkeling Arsenaalgebied
Oostende	Uitwerking strategische visie voor Oostende als centrumstad aan de kust
Roeselare	Nieuwe openbare bibliotheek als kennis-, informatie- en leercentrum
Sint-Niklaas	Voltooiing stadsring
Turnhout	R13 en uitwerking Stedelijk Plateau

Een specifiek begeleidingsteam met vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid en de steden ondersteunt de uitvoering van het specifieke gedeelte van elk van de 16 stadscontracten en volgt die op. De Vlaamse overheid heeft per begeleidingsteam een voorzitter aangesteld.

De begeleidingsteams leggen eventuele knelpunten bloot in de voortgang van de stadscontracten en zoeken naar oplossingen. Deze kunnen verschillen naargelang het knelpunt: de teams kunnen een organisatie consulteren of nauwer bij het contract betrekken. Dit was bijvoorbeeld het geval in het stadscontract "Genk C-Mine". Hier betrok de overheid OVAM in het kader van de bodemsanering

intenser. Een andere manier om knelpunten op te lossen is werken met deelwerkgroepen. Dit was zo in het stadscontract “Gent Oude Dokken”. Bij het specifieke knelpunt van de “Handelsdokbrug” werd apart overlegd voor de onteigening van gronden en de bodemsanering.

In 2010 heeft de Vlaamse overheid de stadscontracten voor de periode 2007-2009 geëvalueerd. Vanaf het najaar 2010 worden de aanbevelingen uit dit evaluatierapport opgevolgd en op basis ervan worden de stadscontracten bijgestuurd. Het voortgangsrapport heeft de budgettaire ramingen opgenomen.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

Stadscontract: stadsspecifiek gedeelte

De aanbevelingen uit het evaluatierapport 2010 worden stapsgewijs uitgewerkt. Aandachtspunten hierbij zijn onder andere:

- maatwerk,
- meer duidelijke communicatie over budgetramingen,
- stabiele begeleidingsgroepen,
- de neutraliteit van de voorzitter waarborgen
- niet enkel procedurele opvolging maar ook mogelijkheid voor inhoudelijke discussie,
- blijvende politieke aandacht,
- samenstelling van politiek-ambtelijke teams voor opvolging,
- monitoring van de omstandigheden waarbinnen de stadscontracten tot goede resultaten kunnen leiden.

De aanwerving van accountmanagers bij het team Stedenbeleid van het Agentschap Binnenlands Bestuur vloeit voort uit de evaluatiestudie. Net zoals bij de stadsvernieuwingsprojecten zullen ze er mee voor zorgen dat de steden de complexe stadsprojecten, waarbij meerdere bestuursniveaus en meerdere beleidsvelden zijn betrokken, ook kunnen realiseren.

De Vlaamse overheid wil met VIA onder meer een slagkrachtige overheid realiseren. Dat houdt in dat zij efficiëntie- en effectiviteitswinsten door de overheden in Vlaanderen beschouwt als een centrale opdracht voor de komende jaren. De stadscontracten zijn een laboratorium voor de steden en de Vlaamse overheid om deze doelstelling te realiseren. Voldoende reden om dit experiment verder te zetten, succes en falen ervan verder te monitoren en dit te interpreteren in de algemene context van de verhouding tussen de Vlaamse overheid en de steden.

De conclusies van de rapporten Sauwens⁴ en Bex⁵ hebben aanleiding gegeven tot aanbevelingen die de Vlaamse overheid nu verder uitwerkt. Zo wordt gewerkt aan de afstemming van de implementatie van deze aanbevelingen op de stadsvernieuwingsprojecten.

Stadscontract – algemeen deel “Wonen”

De eerste werkgroep zal verder focussen op de regierol van de gemeente, het gemeentelijk toewijzingsreglement, de woonbeleidsconvenant, de sociale mix, de afdwingbaarheid van de private last, de uitwisseling van goede praktijken.

---

⁴ “Sneller door Beter”. Aanbevelingen aangaande de versnelling van maatschappelijk belangrijke investeringsprojecten. Commissie Versnelling Maatschappelijk Belangrijke Investeringsprojecten.

⁵ “Naar een snellere en betere besluitvorming over complexe projecten”. Commissie Investeringsprojecten, voorzitter Cathy Bex

De tweede werkgroep “Wonen”-“Welzijn” heeft aandacht voor de uitvoering woonzorgdecreet, woonbegeleiding in de sociale huisvesting, toegankelijkheid en aanpasbaar wonen, verhuren buiten sociaal huurstelsel, doelgroepenbeleid, experimenten en programmatie. Vooral voor de problematiek van het betaalbaar wonen voor de zwakste groepen op de woonmarkt en de zoektocht naar hefboomen en tekortkomingen voor deze groepen in het woonbeleid worden oplossingen gezocht..

De derde werkgroep over het stedelijk fiscaal instrumentarium onderzoekt met middelen van de Vlaamse overheid (team Stedenbeleid) een mogelijk stedelijk fiscaal instrumentarium. Het onderzoek zal uit twee delen bestaan:

- ❖ gegevens voor de analyse- en diagnosesnota over de stedelijke fiscaliteit. Dit deel wordt niet uitbesteed maar door het Kenniscentrum zelf uitgevoerd, met hulp van een aantal deskundigen in de steden, de VVSG, de studiedienst van de Vlaamse overheid.
- ❖ aanvullend op deze nota wordt via een externe opdracht onderzocht of een fiscaal instrumentarium kan worden uitgewerkt dat de verdere ontwikkeling van de steden stimuleert. De centrumsteden zoeken immers naar een fiscaal instrumentarium dat aantrekkelijk is voor tweeverdieners met kinderen om zo selectieve stadsvlucht tegen te gaan en de sociale mix in probleebuurtten te bevorderen. De fiscale draagkracht van de centrumsteden vergroten is een gewenst neveneffect van dit instrumentarium . In het kader van het groenboek interne staatshervorming is het onderzoek naar de mogelijkheden van binnengemeentelijke fiscale differentiatie opgenomen.

De vierde werkgroep voor het stedelijk grond- en pandenbeleid focust op de uitwisseling van leerervaringen.

De vijfde werkgroep voor de versterking van de private huurmarkt werkt verder op drie thema's:

- ❖ kwaliteit: instrumenten op het vlak van kwaliteitsbewaking en belonende en bestraffende maatregelen;
- ❖ aanbod huurwoningen verhogen: onder andere alternatieve initiatiefnemers (bijvoorbeeld Sociale Verhuurkantoren) zoeken;
- ❖ betaalbaarheid: gelinkt aan kwaliteit en aan rentabiliteit.

De laatste werkgroep werkt verder aan het draaiboek voor de organisatie van complexe stadsprojecten. Middels workshops met de lokale projectleiders wordt het generieke draaiboek vertaald in deeldraaiboeken.

Operationele doelstelling 7: Wisselwerkingen met andere beleidsvelden binnen de Vlaamse overheid opstarten en de bestaande verstevigen.

Het Stedenbeleid is in hoofdzaak een horizontaal beleid en dus een zaak van de voltallige Vlaamse Regering. Actief zoeken naar partnerschappen, raakvlakken en kansen om samen te werken is dan ook een absolute voorwaarde om dat integrale Stedenbeleid te verwezenlijken.

De nieuwe beheersovereenkomst met de administratie bevat de ontwikkeling van een methodiek en netwerk om andere beleidsdomeinen op te volgen, die een impact hebben op de steden en het stedenbeleid. In de praktijk zullen aanbevelingen en aandachtspunten aan andere beleidsdomeinen geformuleerd worden.

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

Alle Vlaamse beleidsnota's zijn op hun "stadsgevoeligheid" getoetst. De beleidsaccenten van het Vlaamse Stedenbeleid waren hierbij de leidraad. Samen met de sleutelprojecten in het kader van VIA vormen ze de basis voor de wisselwerking met andere beleidsvelden. Organisatorisch gebeurt dit door hetzij deelname aan werkgroepen, stuurgroepen, hetzij door advisering, of bilaterale betrokkenheid.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

Een aantal prioriteiten van het Stedenbeleid vraagt domeinoverschrijdende samenwerking om te komen tot concrete voorstellen die het horizontale karakter van het Vlaams beleid versterken. Het is geenszins de bedoeling bestaande fora of structuren te doorkruisen, maar om aan te sluiten bij lopende of op stapel staande initiatieven of thema's. De sleutelprojecten in het kader van VIA vormen dus een prima basis. De strategische doelstellingen leggen al een link met cruciale sleutelprojecten in het kader van VIA. Daarnaast worden de overige sleutelprojecten met een duidelijke stedelijke relevantie opgevolgd. In 2011 wordt een VIA rondetafel georganiseerd m.b.t. "Stedenbeleid".

Operationele doelstelling 8: het Vlaams Stedenbeleid beter wetenschappelijk ondersteunen.

Voor een dynamisch Stedenbeleid is een nauw partnerschap met de onderzoeksweld en een wetenschappelijke onderbouw onontbeerlijk.

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

Het Team Stedenbeleid van het Agentschap Binnenlands Bestuur werkt samen met de Studiedienst voor de Vlaamse Regering voor de ontwikkeling van de vierde editie van de Stadsmonitor. Dit is een belangrijk strategisch leerinstrument voor de steden en voor actoren van het stedelijk beleid.

Eind 2009 vond de studiedag "De stad maakt het verschil" plaats, waar verschillende analyses op de Stadsmonitor 2008 aan bod kwamen. Er was immers vraag naar meer dan een beschrijving van evoluties, ook de nood aan verklaringen van de vastgestelde ontwikkelingen groeide. Lopen deze ontwikkelingen parallel met wat elders in Vlaanderen wordt vastgesteld? Is er nog zo iets als stedelijkheid in een verstedelijkte regio zoals Vlaanderen? Is er wel sprake van "de stad", zijn de verschillen binnen de steden niet groter dan deze tussen de steden zelf?

Deze en nog heel wat andere vragen hebben de Studiedienst van de Vlaamse Regering en het Team Stedenbeleid er toe aangezet om de vele data van de Stadsmonitor te screenen op verklaringen en verbanden voor vastgestelde verschillen.

In 2010 heeft het Team Stedenbeleid van het ABB in samenwerking met het Kenniscentrum Vlaamse Steden en de Studiedienst van de Vlaamse Regering een onderzoeksagenda opgesteld over bevolkingsprognoses. De onderzoeksagenda bevat vier elementen en sluit aan bij de parlementaire **motie van aanbeveling bij de beleidsnota**⁶:

- ❖ de bevolkingsprognoses op zich.

---

⁶ van Michèle Hostekint, de heer Dirk de Kort, mevrouw Liesbeth Homans en de heren Veli Yüksel, Marc Hendrickx en Bart Martens

- ❖ de impact van de bevolkingsprognoses op woonbehoeften, kinderopvang, basisonderwijs, ouderenvoorzieningen (RVT, ...) in de centrumsteden. Dit is van bijzonder belang om een pro-actief beleid te kunnen voeren op domeinen die voor de steden van bijzonder belang zijn.
- ❖ een analyse in functie van beleid. Het zou interessant zijn om de cijfergegevens te vertalen in beleidsopties met pro's en contra's. Welke maatregelen kunnen genomen worden? Wat zijn de directe en meer indirecte effecten van die maatregelen?
- ❖ de ontwikkeling van een soort procesarchitectuur om met bevolkingsprognoses om te gaan. Er is nood aan een soort knipperlichtsysteem wanneer de reële cijfers van de prognoses beginnen af te wijken. Wanneer trends sterker zijn dan prognoses of wanneer trends keren zouden wij dit zo snel mogelijk moeten kunnen opvangen om het beleid op maat vorm te geven. Het Kenniscentrum heeft in 2010 nagegaan voor welke domeinen een impactanalyse welkom is.

Voor de samenstelling van de jury's voor stadsvernieuwing en de "Thuis in de Stad"-prijs werd opnieuw een beroep gedaan op een multidisciplinaire jury met academische expertise. Ongeveer de helft van de juryleden Stadsvernieuwing zijn vervangen, maar de continuïteit in de werking van de jury en dus ook de opgebouwde expertise is behouden gezien ongeveer de helft van de vroegere juryleden opnieuw is aangeduid.

De ervaring en kennis van deze jury zal worden benut, bijvoorbeeld in studiedagen en bij de opmaak van een publicatie over de projectsubsiëring naar analogie met de bestaande publicatie rond de conceptsubsiëring. Deze jury heeft ook een rol te spelen als belangrijke inspiratiebron in de verdere ontwikkeling en realisatie van het beleidsthema stedenbeleid.

Verder zetelt het Team Vlaams Stedenbeleid van het Agentschap Binnenlands Bestuur in de klankbordgroep voor studies van het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen (SBOV) en volgt volgende studies op: "Multiculturaliteit in Vlaamse centrumsteden: toekomstonderzoek met exploratieve scenario's", "Burgerparticipatie in Vlaamse steden: onderzoek naar praktijken van en de opvattingen over de participatieve stedelijke democratie", "Publiek-private samenwerkingsvormen: aansturing en evaluatie van specifieke samenwerkingsverbanden door Vlaamse en lokale overheden" en "empirische onderbouw van de centrumfuncties in stadsregio's – onderzoek naar aspecten van stadsregionale verevening". Tenslotte levert het stedenbeleid bijdragen aan het *European Urban Knowledge Network* (EUKN) en bereidde het lidmaatschap van het International *Urban Development Association* (INTA) voor.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

In 2010 en 2011 staat de editie 2011 van de Stadsmonitor centraal (zie operationele doelstelling 5).

De administratie werkt de onderzoeksagenda rond bevolkingsprognoses verder uit in samenwerking met enkele steden, de Studiedienst van de Vlaamse Regering en het Kenniscentrum Vlaamse Steden. Dit gebeurt in samenwerking met academische studiegroepen zoals de "studiegroep Migratie en Samenleving".

Voor stadsvernieuwing werkt het Team Stedenbeleid met het onderzoeksproject SPINDUS⁷. Het Team Stedenbeleid zetelt in de klankbordgroep voor SBOV-studies, waarop vaak een beroep wordt gedaan, zal meewerken aan de evaluatie van het strategisch basisonderzoek en de versterking ervan (door o.a. ook zelf maatschappelijke onderzoeksthema's aan te brengen). Ook andere studies dienen als basis voor een verdere onderbouw van het Vlaamse Stedenbeleid. Internationaal staat het Team Stedenbeleid mee in voor de piloottest voor het Reference Framework for Sustainable Cities, levert het bijdragen aan het EUKN, werkt het samen met en bereidt het deelname aan het World Urban Forum voor.

⁷ Spatial Innovation, Planning, Design and User Involvement

Operationele doelstelling 9 : de samenwerking en het overleg met andere overheden en stakeholders intensifiëren en intern afstemmen in functie van een beter geïntegreerd en onderbouwd stedenbeleid.

Voor het Vlaams Stedenbeleid is de samenwerking met volgende partners belangrijk:

Vlaamse Gemeenschapscommissie

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

De Beleidsnota “Duurzame en Creatieve Steden” stelt dat het Vlaamse Stedenbeleid zich mee inschrijft in de visie, de prioriteiten en de acties van het Vlaamse beleid voor de versterking van de band met Brussel. De huidige beleidsinstrumenten van het Vlaams Stedenbeleid blijven toegankelijk voor de VGC en zullen waar mogelijk en wenselijk afgestemd worden op maat van de VGC. In dit kader zal meegewerkt worden aan de Taskforce Brussel, die de Vlaamse Regering in 2010 oprichtte.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

De Taskforce Brussel zal op basis van een analyse van de huidige beleidslijnen en beleidsoutput voorstellen tot verbetering en voorstellen voor een algemeen actieplan uitwerken. Zo moet deze Taskforce een voorstel uitwerken voor de ontwikkeling van gemeenschappelijke meet- en weetinstrumenten. Gezien de ervaringen met de Stadsmonitor lijkt het logisch om samen te werken en kennis te delen. Een concreet voorstel wordt uitgewerkt.

Interlokale vereniging Kenniscentrum Vlaamse Steden

De dertien centrumsteden en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten v.z.w. (VVSG) hebben in 2007 de interlokale vereniging “Kenniscentrum Vlaamse Steden” opgericht. Het Kenniscentrum wil de kennisontwikkeling en- uitwisseling tussen steden onderling en tussen steden, instellingen en actoren in de stedelijke samenleving versterken als steun voor een innovatief, effectief en efficiënt lokaal stedelijk beleid.

Het Kenniscentrum versterkt het Vlaams Stedenbeleid door een samenwerkingsprotocol 2010 met de Vlaamse overheid. Het Kenniscentrum Vlaamse Steden staat in voor enkele aspecten van het Vlaamse Stedenbeleid:

- het participatiebeleid in de steden versterken,

Aansluitend op het onderzoek ‘Burgerparticipatie in Vlaamse Steden’ heeft het Kenniscentrum in 2009 een aantal acties aangevat.

- ❖ Lokale participatietrajecten op maat en ritme van de steden opstellen en een pool van participatiebegeleiders samenstellen,
- ❖ een programma voor de Masterclass participatie opstellen op basis van de ervaringen van de individuele trajecten van de steden.

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

Het Kenniscentrum trof voorbereidingen om goede participatietrajecten te documenteren en kortlopende vormingsmomenten te voorzien. Het centrum heeft naast eigen documentatiewerkzaamheden een opdracht uitgeschreven om interessante participatietrajecten en participatiepraktijken (uit binnen- en buitenland) te documenteren en studiemateriaal over participatietrajecten in stadsvernieuwingsprocessen te verzamelen.

De Hogeschool Gent werkt lokale participatietrajecten op maat en ritme van de steden uit en stelt een pool van participatiebegeleiders samen. De Hogeschool werkt hiervoor samen met de bureaus “Participant” en “Tri-zone”. Dat moet resulteren in een actieplan met strategische en operationele doelen, stappen, partners en timing over een concreet traject gericht op het aan- en bijsturen van het participatiebeleid.

- de voorbereiding van de Visitatie Stedenfonds 2011 ondersteunen,
- de publiek-publieke samenwerking optimaliseren,

Het Kenniscentrum heeft een samenvattende nota van de volgende rapporten gemaakt:

- “Naar een snellere en betere besluitvorming over complexe projecten”,
  - “Sneller door Beter”,
  - “Publiek-publieke samenwerking in Vlaamse stadsprojecten: van diagnose naar remedie(s)” (De KU Leuven en de Vereniging voor Ruimtelijke Planners en het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling).
- een Europa-werking mee helpen uitbouwen,

Het protocol met het Kenniscentrum Vlaamse Steden bevat een uitgebreid luik “Europa”. Het Kenniscentrum organiseerde

- een workshop over de inschakeling van externe consultants bij Europese projectwerking in de Vlaamse steden,
- een informatiemoment over Europese subsidie-oproepen die binnen de huidige looptijd (2007-2013) relevant zijn voor de Vlaamse steden,
- een Masterclass Europa.

Het realiseerde ook een Europese projectendatabank van en voor de centrumsteden.

In 2010 heeft het Kenniscentrum in samenwerking met diverse partners een Masterclass Europa georganiseerd: een meerdaagse opleiding om de opbouw van kennis en ervaring over Europese projectwerking in de Vlaamse steden te stimuleren.

Het Kenniscentrum Vlaamse Steden communiceert over Europese subsidiemechanismen, stimuleert via de projectendatabank de uitwisseling tussen de centrumsteden, vereenvoudigt de zoektocht naar geschikte partners voor nieuwe projecten en draagt bij tot de analyse van de Europese projectwerking in Vlaanderen. Het zorgt mee voor input voor het Belgisch EU-voorzitterschap en de samenwerking met de Benelux.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

Voor het werkingsjaar 2011 wordt opnieuw een samenwerkingsovereenkomst met het kenniscentrum Vlaamse steden afgesloten. Enerzijds zal voortgebouwd worden op de lopende samenwerking ivm stadscontract wonen, (complexe) stadsvernieuwingsprojecten en het onderzoek stedelijke fiscaliteit en de impact van de demografische ontwikkelingen in de steden op het voorzieningenaanbod. Anderzijds

zal op basis van de beleidsaccenten in de beleidsbrief 2011 nieuwe thema's worden aangesneden. De selectie zal in overleg met de steden verlopen.

Het Federaal Grootstedenbeleid

Het Vlaams stedenbeleid volgt de federale ontwikkelingen inzake stedenbeleid (bv. fiscaliteit, veiligheid, regie der gebouwen, ...).

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

In 2010 is er overleg geweest met het Federaal Grootstedenbeleid over de tijdelijke verlenging tot eind 2010 van de lopende stadscontracten, in afwachting van een nieuwe federale regering.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

De Vlaamse regering is vragende partij voor een regionalisering van het Federaal Grootstedenbeleid, en van de bijhorende middelen.

Europa & het Vlaams Stedenbeleid

Naast de samenwerking met het Kenniscentrum Vlaamse Steden rond Europa zijn er een aantal Europese speerpunten waaraan wij met het Vlaamse Stedenbeleid participeren.

Deel 1: Genomen beleidsmaatregelen

❖ *Verklaring van Toledo - Trio voorzitterschap*

Het Vlaams Stedenbeleid heeft input geleverd voor de Verklaring van Toledo en de informele Ministerraad voor Huisvestings- en Stedenbeleid op 21 en 22 juni in Toledo. Deze nieuwe verklaring bouwt voort op het elan van het Charter van Leipzig, dat onder het Duitse EU-voorzitterschap is aangenomen van 24 mei 2007. Op voorstel van Spanje pleit dit charter voor een geïntegreerde aanpak van de stedelijke herwaardering of stadsvernieuwing. Die aanpak is een element binnen de EU 2020 Strategie, aangezien 70 % van de EU-bevolking in stedelijke gebieden leeft. Een geïntegreerd Stedenbeleid is een kritische factor voor de competitiviteit van een duurzame economie op korte en middellange termijn. De Europese steden moeten aldus meer leefbaar, duurzaam, en eco-efficiënt worden. Frankrijk stelde op de informele Ministerraad het Reference Framework for Sustainable Cities voor om de stedelijke duurzaamheid in kaart te brengen. Dit duurzaamheidsframework werd ontwikkeld tijdens het Franse voorzitterschap. Het Belgisch voorzitterschap begeleidt de piloottest van de webtool over het Reference Framework for Sustainable Cities.

❖ *Belgisch voorzitterschap*

Voor het Belgisch Voorzitterschap werkte de Vlaamse overheid mee aan de voorbereiding van de Multilevel Conferentie op 2 december te Luik over. "Nieuwe methodes voor een strategie van geïntegreerde stadsontwikkeling op alle bestuursniveaus".

❖ *Stuurgroep Europa*

In uitvoering van de vraag naar een meer efficiënte en horizontale samenwerking tussen de Vlaamse overheid en de steden, kwam een stuurgroep Europa onder voorzitterschap van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur tot stand. Leden van deze stuurgroep zijn vertegenwoordigers van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur, het departement Bestuurszaken, mijn kabinet, het Vlaams Europees verbindingsgagentschap (VLEVA), de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, de

Vereniging Vlaamse Provincies (VVP), het Kenniscentrum Vlaamse Steden; het departement Internationaal Vlaanderen en de vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie.

De stuurgroep Europa wil komen tot een efficiënte en horizontale samenwerking over Europese thema's en actoren. Daarvoor wil hij afstemming tussen actoren bevorderen, informatie uitwisselen en verspreiden, publieksmomenten organiseren en wetenschappelijk onderzoek opvolgen.

❖ *Overleg Picardië*

In de zoektocht naar regionale partners in Europa heeft de Franse regio Picardië contact gelegd met het Team Stedenbeleid. In 2010 hebben beide partners wederzijdse werkbezoeken gebracht om de stadsvernieuwingsaanpak toe te lichten. De vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering in Parijs was hierbij betrokken.

❖ *Benelux-samenwerking*

Het Secretariaat-Generaal van de Benelux wil de beleidsmatige samenwerking over het stedelijk beleid binnen de Benelux en met de aangrenzende regio's te versterken. Om deze samenwerking concreet te maken, organiseerde het Secretariaat-Generaal van de Benelux een Bestuurlijke conferentie "URBISCOOP: Samenwerking in het stedelijk beleid in de Benelux en de aangrenzende regio's" op 18 mei 2010. Het doel ervan was om na te gaan hoe lidstaten en gewesten in de Benelux en de aangrenzende regio's met de samenwerking en stedelijke netwerkvorming omgaan; kennis te delen en uit te wisselen en na te gaan hoe de horizontale en verticale interbestuurlijke samenwerking voor het stedelijk beleid in de Benelux, en met de aangrenzende regio's kan worden verbeterd.

❖ *High Level Conference "City regeneration - how to do it successfully?"*

Het Vlaams Stedenbeleid heeft een bijdrage geleverd aan de High Level conference "City regeneration - how to do it successfully?" die het Comité van de Regio's op 10 juni in Brussel organiseerde. Naast presentaties van Jan Olbrycht (Europees Parlement) en Alexander Ferstl (Europese Commissie) kwamen ook de Vlaamse stadsvernieuwingsaanpak en de aanpak rond publiek-private samenwerking aan bod.

Deel 2: Geplande beleidsmaatregelen

❖ *Belgisch voorzitterschap*

Op 2 december 2010 vindt in het kader van het Belgisch voorzitterschap de Multilevel Conferentie over "Nieuwe methoden voor een strategie van geïntegreerde stadsontwikkeling op alle bestuursniveaus" plaats. De federale regering organiseert deze conferentie in samenwerking met de drie Gewesten. Volgende Europese netwerken werken ook mee bij de inhoudelijke voorbereiding van de conferentie : EUKN, Urbact, Eurocities, Council of European Municipalities and Regions. De conferentie past in het gezamenlijk programma van de trio voorzitterschappen Spanje, België en Hongarije. Met de conferentie wil het Belgisch EU-voorzitterschap verder gaan met de omzetting van het Charter van Leipzig in concrete werkwijzen en beleidsstrategieën.

Op 14 december vindt de ontmoeting van de Directeur-Generaals "Urban development" plaats in Gent. Voor het Vlaamse Stedenbeleid is dit het sluitstuk van het Belgisch EU-Voorzitterschap. De resultaten ervan zullen vertaald worden in concrete aanbevelingen.

Het Vlaams stedenbeleid werkt voor het Belgisch voorzitterschap in nauwe samenwerking met het Federaal grootstedenbeleid en de andere Gewesten.

Het Vlaams stedenbeleid biedt input voor het ontwerpstandpunt van de Vlaamse Regering over de toekomst van het cohesiebeleid en volgt dit thema verder op.

❖ *Overleg Picardië*

De Vlaamse administratie onderzoekt de samenwerkingsmogelijkheden en samenwerkingsmodaliteiten met de regio Picardië voornamelijk voor agendavorming en uitwisseling van leerervaringen (organisatie studiedag, stadsvernieuwing bij stationsomgevingen).

❖ *Benelux samenwerking*

De Benelux bouwt de samenwerking verder uit en vertaalt die in een actieprogramma. Een actieve deelname van beleidsverantwoordelijken van centrale overheden en van enkele toonaangevende steden staat centraal. De Benelux wil ook waarnemers uit de aangrenzende landen en regio's, zoals NordRhein-Westfalen hierbij betrekken. De ambtelijke Commissie Urbiscoop heeft beslist om de onverwachte en ongecontroleerde instroom van inwijkelingen uit Oost Europa in de steden van de Benelux en aangrenzende regio's prioritair aan te pakken. De recente instroom van Roma zal hierbij aan bod komen, maar het thema zal daar niet toe verengd worden. De bedoeling van deze actie bestaat erin de aard, de omvang en de gevolgen van de aangeduide fenomenen in de steden van de Benelux en aangrenzende regio's beeld te krijgen; gezamenlijk na te gaan welke beleidsopgaven hieruit voortvloeien voor het stedelijke beleid; de beleidspraktijken in dit verband uit te wisselen (zowel goed als bad practices kunnen leerrijk zijn); en samen afspraken maken die het beleid terzake kunnen verbeteren.

❖ *Taskforce smart cities*

In samenwerking met de beleidsdomeinen energie, innovatie en steden wordt een taskforce smart cities opgericht. De voornaamste opdrachten voor de Taskforce zijn: opvolging van de Europese beleidsvoorbereiding omtrent Smart Cities, briefing van de overige betrokken departementen, organisatie van een informatiemoment voor de steden en de Vlaamse gemeenschapscommissie, oplist van de eventueel geïnteresseerde steden en inventariseren van de eventuele voorbereidende acties die de steden op dit moment alvast kunnen ondernemen (bv nulmeting).

V. Begroting 2011

Het Beleidsdomein B programma I “Stedenbeleid” omvat voor 2011 beleidskredieten voor een totaal bedrag van 1.461.136 euro.

Het overgrote deel van dit programma gaat naar het Vlaams Stedenfonds en de ondersteuning van Stadsvernieuwingsprojecten.

1. Stedenfonds

Basisallocatie BI306 4321

Decreet van 13 december 2002 tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van het Vlaams *Stedenfonds*. Het Stedenfonds is bestemd voor Antwerpen en Gent, Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout en de Vlaamse Gemeenschapscommissie, die optreedt als bevoegde instelling voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De doelstellingen van het fonds:

1. de leefbaarheid van de steden verhogen, zowel op stadsniveau als op wijkniveau;
2. de dualisering tegengaan;
3. de kwaliteit van het democratisch besturen verhogen.

Voor de uitvoering van het Stedenfonds sluit de Vlaamse Regering beleidsovereenkomsten af met deze steden. Momenteel lopen de overeenkomsten voor de periode 2008-2013.

	2010	2011
	Krediet	Krediet
GVK	127.769.000	132.266.000
GOK	127.769.000	132.266.000

Uitvoering 2010:

Het totale krediet van 127.769.000 euro is vastgelegd. De Vlaamse overheid betaalt de middelen van het Stedenfonds jaarlijks volledig in drie schijven uit.

Raming 2011:

Het krediet Stedenfonds groeit, zoals het Gemeentefonds, met 3,5% ten opzichte van 2010.

2. Ondersteuning van stadsvernieuwingsprojecten

Basisallocatie BI 307 4322

Decreet van 22 maart 2002 houdende de ondersteuning van de stadsvernieuwingsprojecten

De Vlaamse overheid wil steden financiële ondersteuning bieden bij goed onderbouwde en doordachte stadsvernieuwingsprojecten met multifunctioneel karakter. Het moet gaan om projecten die een hefboomfunctie hebben in een buurt, wijk of stadsdeel en die voor een nieuwe dynamiek kunnen zorgen.

Volgende steden kunnen projecten indienen: Antwerpen en Gent, Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout, Aarschot, Deinze, Dendermonde, Diest, Eeklo, Geel, Halle, Herentals, Ieper, Knokke-Heist, Lier, Lokeren, Mol, Oudenaarde, Ronse, Sint-Truiden, Tiel, Tienen, Tongeren, Vilvoord, Waregem en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Vanaf 2007 omvat het programma BI een nieuwe basisallocatie met een jaarlijks krediet voor ondersteuning van stadsvernieuwingsprojecten.

In de periode 2007 – 2009 heeft de regering hierop 11 projectsubsidies aangerekend. Er werden ook 10 conceptsubsidies aangerekend, het betreft hier projecten met potentieel waarvan echter het ontwerp nog niet rijp werd bevonden voor uitvoering.

Op 10 mei 2010 is oproep 4 voor de stadsvernieuwingsprojecten gelanceerd, waarover de Vlaamse Regering in het najaar 2010 een beslissing zal nemen.

	2010	2011
	Krediet	Krediet
GVK	12.538.000	12.538.000
GOK	10.683.000	11.257.000

Bij FFEU is nog een bedrag van 430.479,70 euro beschikbaar voor de conceptsubsidie Stadsvernieuwingsprojecten. Dit krediet wordt voor de conceptsubsidies in het kader van oproep 4 gebruikt.

Uitvoering 2010:

Op het totale vastleggingskrediet voor 2010 (12.538.000 euro) is het project Gheelodroom (3 miljoen euro) uit oproep 3 vastgelegd. Er blijft een vast te leggen bedrag van 9.538.000 euro voor nieuwe projecten 2010 van oproep 4.

De Vlaamse administratie ordonnanceert in functie van de voortgang van de projecten en de subsidieschijven die de steden aanvragen.

Raming 2011

GVK 2011

Uitgaande van een constant beleid wordt 12.538.000 euro ingeschreven.

GOK 2011

Op basis van een betalingskalender voor lopende projecten (vastgelegd in de periode 2007-2010) en de raming voor de uitbetaling van nieuwe projecten wordt 11.257.000 euro voorzien

2. *Werkingsuitgaven Stedenbeleid*

Basisallocatie: BI 300 1211

De werkingskosten zijn noodzakelijk voor de dagelijkse werking van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur voor de uitvoering van het Stedenbeleid.

Deze kredieten zijn bestemd om onkosten te betalen voor de diverse onderdelen van het Vlaamse stedenbeleid (jury's "Thuis in de stad"-prijs, jury "stadsvernieuwingsprojecten", kwaliteitskamer "stadsvernieuwingsprojecten", bijeenkomsten en begeleidingsgroepen stadscontracten en uitvoering stadscontracten, ...), vergaderingen over de stadsmonitor, productie van documenten, rapporten en folders, materiaal voor vergaderingen, van congressen en studiedagen, onkostenvergoedingen voor leden van werkgroepen en van task forces, uitwerking van sleutelfiches VIA, organisatie van overleg armoede in het kader van VAPA, Masterclass stadsvernieuwing.

	2010	2011
	Krediet	Krediet
NGK	213.000	127.000

Uitvoering 2010

Over twee jaar (2010 en 2011) wordt 150.000 euro in mindering gebracht. Bij de budgetcontrole 2010 wordt 63.000 euro in mindering gebracht. Bij de begroting 2011 wordt 87.000 euro in mindering gebracht. Deze bedragen worden overgeheveld naar BA 300/1100/X“Lonen en sociale lasten”.

Deze bedragen worden voor de aanstelling van 2 accountmanagers “stadsprojecten” gebruikt. Deze aanstelling van 2 accountmanagers vervangt de externe ondersteuning voor het Team Stedenbeleid bij de uitvoering van de stadscontracten en de stadsvernieuwingsprojecten.

Raming 2011

In 2011 wordt op deze basisallocatie 127.000 euro ingeschreven. Zoals voorgaande jaren rekenen worden hierop de jaarlijks terugkerende kosten aan. Eind 2011 wordt congres over de resultaten van de visitatiecommissie en de stadsmonitor gepland.

3. Studiekosten en onderzoeksopdrachten in het kader van het Stedenbeleid

Basisallocatie BI 301 1211

Het krediet dient voor onderzoeken over verdere uitdieping van de noden van het Stedenbeleid. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de operationele doelstelling 8 van de beleidsnota: “het Vlaams Stedenbeleid beter wetenschappelijk ondersteunen” uit.

	2010	2011
	Krediet	Krediet
GVK	166.000	145.000
GOK	258.000	183.000

Uitvoering 2010 en raming 2011

Samen met de steden en het Kenniscentrum Vlaamse Steden wordt gewerkt aan een onderzoeksagenda voor de komende jaren. Op basis van deze onderzoeksagenda zal doelgericht kennis over de steden en stedelijke ontwikkelingen wetenschappelijk worden opgebouwd en verspreid. Deze kennis moet de steden en de Vlaamse overheid toelaten hun beleid beter te onderbouwen en er richting aan te geven.

Voor de onderzoeksagenda wordt rekening houden met de noden rond de verdere ontwikkeling van de stadsmonitor. Naast de ontwikkeling van de stadsmonitor worden ook andere onderzoeksvragen, zoals de gevolgen van de demografische ontwikkelingen voor de steden en het stedenbeleid, opgenomen. Er is ook verder onderzoek in uitvoering van het stadscontract “Oostende” mogelijk.

4. Communicatie

Basisallocatie BI 302 1211

Met deze middelen voeren wij operationele doelstelling 4 van de beleidsnota: “Het Vlaamse Stedenbeleid zet de steden positief in de kijker” uit.

	2010	2011
	Krediet	Krediet
NGK	107.000	93.000

Uitvoering 2010 - Raming 2011

Met gerichte communicatieacties zal de Vlaamse overheid haar beleidsaccenten over Stedenbeleid in de kijker zetten en zo een positieve beeldvorming rond “de steden” te stimuleren. De acties worden opgezet in overleg met de steden. In 2010 is de voorbije Thuis in de stad”-campagne met insteek van de steden geëvalueerd. Verschillende steden hebben thema’s en ideeën voor een nieuwe campagne aangereikt. Zij worden nu verwerkt in een strategie en zullen de basis vormen voor de communicatie initiatieven voor de komende jaren.

5. Communicatie, vorming en sensibilisering Stedenbeleid

Basisallocatie BI 303 1211

Decreet van 13 december 2002 - Decreet tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van het Vlaams Stedenfonds

Artikel 7 van het decreet tot vaststelling van de regels inzake de werking en verdeling van het Vlaams Stedenfonds van 13 december 2002 bepaalt dat jaarlijks van het budget Stedenfonds 700.000 euro gaat naar vorming, sensibilisering en communicatie. Vanaf het jaar 2011 daalt het budget tot 630.000 euro.

De middelen worden aangewend om uitvoering te geven aan:

- operationele doelstelling 4: “het Vlaamse Stedenbeleid zet de steden positief in de kijker”;
- operationele doelstellingen 5 en 8 over de stadsmonitor;
- operationele doelstelling 1 over de visitatiecommissie stedenfonds.

	2010	2011
	Krediet	Krediet
NGK	700.000	630.000

Uitvoering 2010

Dit krediet dient vooral voor de organisatie van de visitatiecommissie Stedenfonds en de voorbereiding van de survey in het kader van de stadsmonitor, de organisatie van een feestelijke editie van de uitreiking van de “Thuis in de Stad”-prijs, het onderhoud van de website www.thuisindestad.be, de uitgave van een publicatie over projectsubsidies voor stadsvernieuwingsprojecten; ondersteuning van participatie-initiatieven in de steden.

Raming 2011

In 2011 wordt dit krediet o.a. voor communicatie (zie ook BI 302 1211), de stadsmonitor (verwerking data, redactie, ...), het Benelux-project Urbiscoop (actieplan)..

6. "Thuis in de Stad"-prijs

Basisallocatie BI 308 4322

De subsidie sluit aan bij operationele doelstelling 4 van de beleidsnota: “het Vlaamse Stedenbeleid zet de steden positief in de kijker”. Het doel van de "Thuis in de Stad"-prijs is drieledig :

- steden bekronen voor innovatieve realisaties;
- innovatie op vlak van stedelijkheid stimuleren door geslaagde stadsvernieuwingsprojecten onder de aandacht te brengen;

- verzamelen van goede voorbeelden om het Stedenbeleid in de toekomst te stofferen en te inspireren.

	2010	2011
	Krediet	Krediet
NGK	150.000	141.000

Uitvoering 2010:

De oproep voor de “Thuis in de stad” - prijs is op 16 juli 2010 gelanceerd Er zijn twee categorieën:

De prijs in categorie 1 bekroont “een geïntegreerd infrastructureel project dat de stad zowel ruimtelijk als fysiek verandert, waarbij meerdere aspecten van stedelijkheid aan bod komen en de visie van de stad inzake stedelijkheid veruitwendigd wordt.” (125.000 euro)

De prijs in categorie 2 bekroont “geïntegreerde niet fysieke projecten die inzetten op het bevorderen van stedelijkheid”. (25.000 euro). De vroegere 3de categorie is in deze categorie geïntegreerd.

Raming 2011

In 2010 start de evaluatie van het concept van de Thuis in de stad. Opnieuw zal dit in samenwerking verlopen. Afhankelijk van de resultaten wordt de prijs bijgestuurd of geheroriënteerd.

7. Subsidies voor originele en innoverende projecten in steden

Basisallocatie BI 304 3300

De subsidies zijn noodzakelijk om originele en innoverende projecten in de stad aan te moedigen. De projecten moeten bijdragen tot “duurzame en creatieve steden” (hoofddoelstelling van het Vlaamse Stedenbeleid). Het gaat om projecten die niet uitgaan van een openbaar bestuur (bottom-up) maar wel bijdragen tot stedelijkheid. Er moet een duidelijk verband zijn met de stad of met de steden.

	2010	2011
	Krediet	Krediet
NGK	75.000	70.000

Uitvoering 2010

Wij lanceren een oproep tot projecten in het najaar 2010.

Raming 2011

In 2011 zullen wij een nieuwe oproep lanceren

8. Subsidie aan het Kenniscentrum Vlaamse Steden

Basisallocatie BI 305 3300

De 13 centrumsteden hebben het Kenniscentrum Vlaamse Steden opgericht als interlokale vereniging in 2007. Het Kenniscentrum sloot ook met de Vlaamse Gemeenschapscommissie een samenwerkingsakkoord af.

Het Kenniscentrum is een belangrijke partner voor het Vlaamse Stedenbeleid. In 2008, 2009 en 2010 werd met het Kenniscentrum Vlaamse Steden een samenwerkingsprotocol afgesloten. De samenwerking loopt door in 2011.

	2010	2011
	Krediet	Krediet
NGK	133.000	126.000

Uitvoering 2010:

Een samenwerkingsprotocol 2010 zal worden afgesloten.

Raming 2011:

Qua thema's was de samenwerking in 2010 grotendeels een afwerking van de vorige edities. Vanaf 2011 start een nieuwe cyclus die beter aansluit op de doelstellingen van de beleidsnota Duurzame en Creatieve Steden. De gesprekken hierover het Kenniscentrum hierover vangen nog dit jaar aan.

VI.Regelgevingsagenda

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen	Te doorlopen fases en hun timing	Vereenvoudiging?	RIA	Contactpersonen
Aanpassing van het Besluit subsidiëring van stadsvernieuwingprojecten	Besluit van de Vlaamse Regering van 16 maart 2007 betreffende de subsidiëring van stadsvernieuwingprojecten	Geen	Introductie van een flexibeler financieringssysteem ondersteuningsmogelijkheden in participatie stadsvernieuwingprojecten	Gewijzigd bij besluit van 30 april 2010	Ja	neen	ABB, BBSL, Team Stedenbeleid en juridische dienst
Eerste aanpassing van het Besluit stedenfonds	Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van decreet van 13 december 2002 tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van het Vlaams Stedenfonds	Geen	Aanpassing timing indiening voortgangsrapport Verlenging termijn om vastleggingen in uitgiften voor investeringen om te zetten (wijziging van twee jaar naar drie jaar)	Gewijzigd bij besluit van 11 december 2009	Ja	neen	ABB, BBSL, Team Stedenbeleid en juridische dienst
Eventuele aanpassing van het decreet stedenfonds	decreet van 13 december 2002 tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van het Vlaams Stedenfonds	Geen	Eventuele aanpassing van het decreet na evaluatie door een visatiecommissie en gelijklopende studie	Definitieve goedkeuring ontwerpdecreet VR 2012	Ja	ja	ABB, BBSL, Team Stedenbeleid en juridische dienst
Tweede aanpassing van het Besluit stedenfonds	Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van decreet van 13 december 2002 tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van het Vlaams Stedenfonds	Geen	Eventuele aanpassing van het besluit als het decreet wordt aangepast na evaluatie door een visatiecommissie en gelijklopende studie	Definitieve goedkeuring door VR in 2012	Ja	Ja	ABB, BBSL, Team Stedenbeleid en juridische dienst
Stadscontracten 2013 – 2017	Opmaak van nieuwe contracten, geen decretale basis Beslissing van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006	geen	Opmaak van nieuwe stadscontracten rekening houdend met de evaluatie van de vorige stadscontracten	Beslissing VR in 2012	Ja	neen	ABB, BBSL, Team Stedenbeleid en juridische dienst

VII. Samenvatting van geplande beleidsmaatregelen voor 2010-2011

Strategische doelstellingen

Uitbouw van een horizontaal beleid door afstemming en partnerschap met andere beleidsdomeinen in het kader van VIA. Het Vlaamse Stedenbeleid heeft hierin drie sleutelprojecten: het stedenfonds, de stadscontracten en de ondersteuning van de stadsvernieuwingsprojecten. Daarnaast werden een aantal sleutelprojecten geselecteerd in het kader van de in de beleidsnota geformuleerde strategische doelstellingen, om deze mee op te volgen, waar nodig te ondersteunen en verder te implementeren.

Stedenfonds

- Voortzetting van beleidsovereenkomsten 2008 – 2013, bepaling en uitbetaling van trekkingsrechten 2011 en opmaak van addenda
- Organisatie van de visitatieronde 2011 (15 februari – 31 mei 2011), visitatierapport per stad en VGC en een syntheserapport tegen 15 november

Ondersteuning stadsvernieuwingsprojecten

- Oproep 5, lancering voorjaar 2011 en toekenning project- en conceptsubsidies 2011
- Ondersteuning van stadsvernieuwingsprojecten door accountmanagers (publiek-publieke afstemming)
- Afsluiten samenwerkingsovereenkomsten oproep 2010
- Opvolging van de voortgang en de kwaliteitsbewaking van alle projecten in uitvoering
- Organisatie van masterclass Stadsprojecten
- Samenwerking met Spindus

Stadsregionale samenwerking faciliteren

- mee werken aan de strategische opties uit het groenboek: regioscreening, aanpassing decreet intergemeentelijke samenwerking en planlastvermindering
- Verder onderzoek binnengemeentelijke fiscale differentiatie in het algemeen gedeelte van het stadscontract wonen

Positieve beeldvorming

- Implementatie nieuwe communicatiestrategie: tonen van duurzame en leefbare steden
- Evaluatie en mogelijke bijsturing “Thuis in de stad”-prijs
- Update website www.thuisindestad.be
- Toekenning subsidies aan originele en innovatieve projecten

Stadsmonitor

- Organisatie survey en dataverzameling
- Publicatie van de 4de editie van de stadsmonitor
- Organisatie studiedag eind 2011
- Voorbereiding vervolgstudies 2012 en 2013

Stadscontracten

- Opvolging van algemeen gedeelte “wonen” en van 16 stadsspecifieke projecten via de organisatie van de begeleidingsgroepen
- Voortgangsrapport 2010
- Bijsturing instrument stadscontracten op basis van evaluatie 2007 - 2009
- Ondersteuning stadscontracten door accountmanagers

Wetenschappelijke ondersteuning

- Realisatie eigen onderzoeksagenda:
- Vervolg studie bevolkingsprognoses
- Onderzoeksproject SPINDUS
- Opvolging SBOV-studies
- Deelname aan geleiding piloottest voor Reference Framework for Sustainable CITIES

Wisselwerking met andere beleidsvelden binnen de Vlaamse overheid

- Verderzetten en verbeteren van deze wisselwerking, met klemtoon op de strategische doelstellingen stedenbeleid en de VIA-sleutelprojecten, o.m. via de accountmanagers.

Samenwerking partners

- Deelname Task Force Brussel
- Opvolging federaal grootstedenbeleid en/of eventuele overdracht
- Efficiëntere samenwerking Stuurgroep Europa
- Ondersteuning en vorming steden over Europa in samenwerking met Kenniscentrum Vlaamse Steden
- Deelname Benelux samenwerking, project URBISCOOP, actieprogramma (jaar 1)
- Overleg met Picardië
- Samenwerking Kenniscentrum Vlaamse Steden, gezamenlijk gedeelte “wonen” van het stadscontract; participatie; publiek-publieke samenwerking

Moties en resoluties Vlaams Parlement

MOTIE VAN AANBEVELING

mevrouw Michèle Hostekint, de heer Dirk de Kort, mevrouw Liesbeth Homans en de heren Veli Yüksel, Marc Hendrickx en Bart Martens

Stuk 213 (2009-2010) -Nr. 2

Het Vlaams Parlement,

- gehoord de bespreking van de beleidsnota Steden 2009-2014 in de commissie;
- gehoord het antwoord van Vlaams minister Freya Van den Bossche;
- gelet op het belang van een duurzaam en creatief stedenbeleid;
- gelet op de belangrijke demografische ontwikkelingen in de groot- en centrumsteden;
- vraagt de Vlaamse Regering om:

- 1° voluit in te zetten op duurzame en creatieve steden. Steden zijn de motoren van Vlaanderen, namelijk om van Vlaanderen als groen en dynamisch stedengewest, een Europese topregio te maken tegen 2020. Steden moeten daarvoor verder ontwikkeld worden tot aantrekkelijke plaatsen om te wonen, te werken, naar school te gaan, te winkelen en te ontspannen. De steden uitbouwen tot aantrekkelijke en leefbare woonkernen betekent daarom ook prioritair aandacht besteden aan kindvriendelijkheid, kwaliteitsvolle, energiezuinige en betaalbare woningen aanbieden, in nette, groene en gezonde wijken, en daarvoor op een slimme en creatieve manier omspringen met de beschikbare ruimte. Dat betekent tevens een mobiliteitssysteem voor de steden verder ontwikkelen, dat uitgaat van het STOP-principe (Stappers-Trappers-Openbaar vervoer-Privévervoer). Vlaanderen doet dat niet alleen, maar in partnerschap met de steden, en met andere overheden;
- 2° de inspanningen die de steden daarvoor doen, te blijven honoreren en hun daarvoor de vereiste ontwikkelingskansen en beleidsruimte te bieden;
- 3° prioritair werk te maken van een samenhangend horizontaal Vlaamse Stedenbeleid, op grond van een wetenschappelijk onderbouwde analyse van de demografische ontwikkelingen en gevolgen voor de steden. Dat houdt in dat:
  - a) de analyse en het maken van toekomstscenario's per stad in partnerschap met de steden, de Vlaamse administraties en de Vlaamse Regering gebeuren;
  - b) dat moet uitmonden in een algeheel, doorgesproken en gedragen toekomstgericht actieplan, dat de basis is voor de programmering van de Vlaamse sectorale (steun)maatregelen en financiering ten behoeve van de strategische behoeften in de steden;
  - c) de Vlaamse Regering het actieplan in overleg met de nieuwe stadsbesturen implementeert;
- 4° ervoor te zorgen dat het huidige instrumentarium in het kader van het Vlaamse Stedenbeleid (onder andere stedenfonds, stadsvernieuwingsfonds) niet wordt afgebouwd en binnen de mogelijkheden van de Vlaamse begroting zelfs wordt versterkt. Dat betekent dat:
  - a) onderzocht wordt hoe de Vlaamse sectorale plannen en financieringen en de instrumenten van het verticale Vlaamse Stedenbeleid elkaar kunnen versterken;

- b) het Vlaamse Stedenbeleid zijn partnerschap met de steden vanuit een vertrouwen opbouwt. Het Vlaamse Stedenbeleid faciliteert de ontwikkelingsmogelijkheden van de steden en de stadsbesturen;
- 5° bij de verdere uitwerking van de vooropgestelde Vlaamse interne staatshervorming zo veel mogelijk de steden te ontvoogden voor de bevoegdheden die binnen de administratieve grenzen van die steden vallen;
- 6° de steden die dat wensen, te ondersteunen in het opzetten van regionale samenwerking(en) met de omliggende gemeenten en steden;
- 7° de steden te stimuleren om Europees en internationaal samen te werken.

Michèle HOSTEKINT

Dirk DE KORT

Liesbeth HOMANS

Veli YÜKSEL

Marc HENDRICKX

Bart MARTENS

Antwoord

Voor punt 1 verwijzen we naar deel III, van de beleidsbrief.

Voor punt 2 verwijzen we naar deel III, operationele doelstellingen 1, 2 en 4

Voor punt 3 verwijzen we naar deel III, operationele doelstellingen 8 en 7

Voor punt 4 verwijzen we naar deel III, operationele doelstellingen 1 en 2

Voor punt 5 verwijzen we naar deel III, operationele doelstelling 3

Voor punt 6 verwijzen we naar deel III, operationele doelstelling 3

Voor punt 7 verwijzen we naar deel III, operationele doelstelling 9

Freya VAN DEN BOSSCHE

Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie